

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Poezie și conștiință critică

nu incupe indoială că inițiativa de a se desfășura un amplu efort de lectură despre poezie precum cel recent încheiat izvorâște din necesitatea acută a unor cit mai obiective și cit mai riguroase evaluări pe care fenomenul liric românesc de azi le reclamă cu perfectă îndreptățire. Spunem cu perfectă îndreptățire întrucât, efectiv, poezia românească contemporană se află într-una din acele perioade deosebit de înfloritoare, ceea ce, evident, atrage de la sine nevoia unui autoexamen lucid, detasat, menit a identifica, pe cit posibil, care anume sînt marile ei linii de dezvoltare și, în același timp, menite a divulga nu putine dintre avaturile parazitare-mimetice ce-l grevează, în mod paradoxal, dinamismul, inițiativa creatoare. Privind dintr-o asemenea perspectivă complex-dialectică problema, e cit se poate de logic să acordăm maximum de încredere factorului numit conștiință critică, singurul capabil să opereze, cu discernămint și în deplină cunoștință de cauză, distincțiile necesare între valoare pe de o parte și non valoare sau pseudovaloare, pe de altă parte. Ajunși în acest punct cu considerațiile noastre, se cere numaidecît să facem observația, fundamentală două o-pinia noastră, potrivit căreia conștiința critică autentică nu-si poate exercita prerogativele decât cu pretul, nu cit omnește e posibil, eliberării de sub tutela, sitii de instituțional și, vai, atît de oăgăbitorului spiritii revendicativ și excludivist, principial situat în afara estetului, dar care, nu o dată, beneficiind de eforturi intelectuale dezamănate prin intensitatea lor, vadește o tenacitate de-a dreptul stranie în tentativa de a se substitui adevăratei conștiințe critice, al-tribuiti cel mai de seamă al artistului de mareă dintotdeauna.

Textele intervențiilor ce vor fi tipărite în puocățile noastre literare vor face dovada incontestabilă a profesionalismului remarcabil propriu unui însemnat număr dintre vorbitorii și din acest punct de vedere. Pledoaria pentru o poezie de înaltă înaltă artistică, axată, tematic, pe marea problematică civic-patriotică, organic implicată în existența și gândirea omului de azi, respingând pentru marea tradiție a lirismului național corooraat cu poziția creator-critică lață de experiența literaturii universale, încrederea matură acordată criticii, astfel, constituie doar o-leva din aspectele incontestabile majore asupra cărora s-a oprit atenția multora dintre participanții la coloeviu. Dar lață că, în același timp, s-au făcut auzite și o seamă de „voce” în cazul cărora a discutată critică despre poezia românească contemporană echivalează cu gestul întocmirii și al elirii unor texte intristătoare prin sărăcia lor de idei, de principii creatoare. O serie de critici săsi adus poeziei patriotice, implicit poezilor care susțin această poezie. Desigur că exigența e necesară în toate. Regretăm doar că există tendința de a da numai exemple negative de poezie patriotică, de poezie de inspirație istorică și nu ni se oferă, în schimb, și exemplele — suficiente ca număr — prestigioase, care să arate calitatea remarcabilă a unei bune părți, singura care conțiază valori, a poeziei ce se închină astăzi la noi istorii și patriei. Absența acestor exemple duce la confundarea poeziei efemere cu poezia patriotică și absolut restul poeziei de orice scădere. Ceea ce e, desigur o eroare.

În ultimă instanță, e o chestiune de pedagogie literară a cărei transpunere în practică este vital necesară cu deosebire în cazul poetului (de multe ori a făcătorului de poezie) mai mult sau mai puțin tinăr care, din cînd în cînd, este dispus să confunde în chip deliberat teritoriul confruntărilor de opinii critice și estetice cu cîmpul de manifestare a tuturor complexelor sale de superioritate sau de inferioritate. Insemnatele succese dobindite de conștiința critică pe ansamblul vieții noastre literare de azi îndreptățesc în cel mai înalt grad speranța grăniciei și, evident, structurale remedieri a neajunsului semnalat în prezentele însemnări. Ar fi, acesta, și un semn de stimă pentru cititorii și iubitorii, de azi și de mâine, al poeziei românești contemporane.

Lucaefărul

MONUMENTELE UNIRII

Obeliscul de la Gurăslău — Sălaj (Lucrare, în piatră, aparține sculptorului Victor Gago)

● În acest număr : ● COLOCVIUL NAȚIONAL DE POEZIE ● IASL 1978 ● Poeme de Virgil Teodorescu ● „Nunta futurilor rosi” — preză de Dumitru Bala Popescu ● Cronica literară : Valentin F. Mihăescu și Alexandru Condrescu despre volumul : „Jurnalul” de la Al. Pătru și „Trăscutul pasager” de Tudor George ● Vitea cărților ● Fragmente critice : „Dialog la Cochirlești” de Euzen Simăna ● Atelier literar de Geo Dumărescu ● Rubrici de ● Teatru ● Film ● TV ● Radio ● Plasmă ● Muzică ● Revista revistelor ● Sport ● Măpamond : ● „Cronica din arde” de Dan Mureșan ● Zilele literaturii și artei din R.D.G. ● Repere ● Cultura românească în lume ● Revista străină ● Poezie filipină.

ATITUDINI

Istoria literaturii între Ormuzd și Ahriman

Caracterul exploziv al istoriei literaturii române sare în ochi chiar celui mai superficial examinator al celui mai superficial examinator al adică a situației. Mai ales paginile de critică ale literaturii române se cuvînt citite cu un ochi foarte atent la context. Fiecare epocă literară își are învinși și învingătorii ei, conform unei dialectici specifice momentului, decisi de multe ori — mai mult — de talentul polemic al uneia din părți decît de îndreptățirea ideilor lor. Istoricul literar are, de aceea, datoria de a merge la rădăcina lucrurilor. El nu poate imprumuta fără modificări tabloul pe care i-l oferă un moment literar sau altul, deoarece punctul său de observație se cade să fie altul decît cel consumat de trecerea timpului. Se impune a observa la cei mai importanți critici ai literaturii române mai

aceea, înțelegă în resorturile ei adînci. Desigur, constatarea noastră nu justifică nedreptățile, nu puține, dar conține explicația adîncă a situației. Mai ales paginile de critică ale literaturii române se cuvînt citite cu un ochi foarte atent la context. Fiecare epocă literară își are învinși și învingătorii ei, conform unei dialectici specifice momentului, decisi de multe ori — mai mult — de talentul polemic al uneia din părți decît de îndreptățirea ideilor lor. Istoricul literar are, de aceea, datoria de a merge la rădăcina lucrurilor. El nu poate imprumuta fără modificări tabloul pe care i-l oferă un moment literar sau altul, deoarece punctul său de observație se cade să fie altul decît cel consumat de trecerea timpului. Se impune a observa la cei mai importanți critici ai literaturii române mai

M. Ungheanu

Continuare în pag. a 6-a

TĂCERE-LIRICOSPĂLĂ

Sunt niște plopi la vreo zece kilometri de Cluj de o parte și de alta o singurătăți jozelei pe Dealul Feteleului — niște arbori pe care niciodată n-am să-i uit ca niște consuli ai solemnității.

De ce nu ne-am fi putut înțelege ?

Sunt niște plopi de o parte și de alta o luni decembrie și-a singurătății jozelei

Se superă foarte greu neultora m-am certat cu cei ce-estupă izvoarele

în-așpra seară de apăsătoare și-nvingătoare ei...

Nișgea și pești plopi — o ninsoare pudră

în tăcerea lor consulară

Sus de tot peretii muzicii cosmice se continuau cu pășiri necunoscute Zburătoare ducînd în pliscuri — de sini — despletite lăte și ploiole de presupuneri. Și ploile...

Turme — tîlîngi — petece de lună și de civilizație

Prin fiecare copoc din istoria Ardealului trec apele și munții României

Fără oboseală. Fără odihnă

Sunt limite chiar și în cer

Ion Caraion

Cuvintele și poezia

Relația dintre cuvinte și poezie este fundamentală numai în punctul inițial, atunci cînd talentul se află în starea de grație și cuvintele sînt selectate ori din cînd în cînd în mișcătoare imagini și combinații inedite. Despre cuvinte am mai spus undeva că ele nu sînt decît o cîmpie nesfîrșită de animale adormite, absolut transparente, cărora vorbitorii de-a valma le atribuie culori, acizi și otrăvuri pozitive cu umoarea ficieră. Se pare că dintre cei care le tulbură somnul poeziei reușesc cei mai bine și îndelung să mențină cuvintele în stare de veghe. Închipuiți-vă un mare poet, roșindu-și prima oară poemul genial pe virful unui munte liniștit ; e mai mult decît sigur că poemul se va constitui, imprimă și rămîne înfrîșit de zine stătătoare, asemeni acelor vestite monade, chiar de-ar fi să-l asculte numai stîncile și norii. Altfel nici nu ne putem explica modul cum Iliada a ajuns pînă la noi, iară să fi fost scrisă inițial, circuliind o lungă perioadă de timp numai pe frunzele care cădeau, pe cuvintele care-au bătut prin secolele VII — X î.e.n. și pe buzele unor cîntăreți incurabili. Deci marelui poet homerice a fost cules direct din cînt și scris numai la lungă vreme după dispariția celui care i-a conceput. Lucian Blaga vorbea cîndva de mintuirea artiștilor de oropiiul creației și vanitatea paternității și propunea (la modul ge-

Gheorghe Pituț

Continuare în pag. a 2-a

Simbolul celor 11 lăzi

en anul 1914 și uniformele militare schimbaseră culoarea zîrilor și a săpămîntilor. Se abandona poziții dărăpănate și se pregăteau alte linii pentru primul mare război al secolului. Și pentru asta trenurile sa masă de oameni în voiaje de plăcere, cărui isusuri acoperite cu crengi, obuse soldații a bon-poșon, lăzi de mușchi. Unii își căutau adăpost, alții hrănă, unora le rădăiea curvul și altora le parea încet. Și-n toată această, cînd linie cînd harababura dimisente marelui dezastru, un amuzant om se chinase să transporte, nu ploșnie, nu gră pentru tremarii de foame, nu pămînt pentru răzări, ci Dicționarul limbii române, materialul dicționarului tezaur, împachetat în 11 lăzi. Acesta Sertul Pașcariu era de-a „peste măriș” soldat al tranșărilor armate la care se se mai lupta cu puse, ci direct cu mitraliera. Gîndindu-și că la omni care avea din partea Academiei Române însărcinarea de-a seiza fișele, tot materialul documentar al Dicționarului limbii române ! Cine avea timp pentru el, cine îl putea cusa se transporte lăzi cu hîrtii cînd hîrtiile nu istoria nici cit un tab de certas pentru generații prinși în febrilele pregătiri ale apocalipseului. Și el, nici bătrîn nici tinăr după ani, dar tăbă și chinat de boli, căuta drumul spre București unde trebuie să ajungă limba română din cele 11 lăzi, ei, nici bătrîn, nici tinăr Albin Septimiu știa că au trecut aproape 70 de ani de cînd celdăul Albini, tribunal, lață să, pregătea Apaseni de apărare cu Legiunea Gemina. Și mai știa acest Albini că Dicționarul limbii române trebuie salvat, dus la Academia, alfel într-o bună zi limba română se va istoria se întoarce asupra celor care au mîslăit-o sau să împiedecat-o să fie istorie.

Prezenta el, fiul tribunului, că se apropie ceasul, că s-a umblat de pomana la Viena cu cei 200 de romani pentru depunerea Memorandumului, că s-a îndurat depeba acedarea țare a basci scazător, că se răbdau enii de condamnare ai lui Vasile Lucaci, Ioan Raftu, Dimitrie Comșa, D.P. Barcișca, Iuliu Corolănu, Patriciu Barbu, Teodor Mihăil, Rubin Patija, Gherasim Domide etc., toți cei care în clipă roștrii seintzei aceuă să sară în piciorare sub puterea unui singur resort, același resort care le-a dat puterea să strige : „Trăiască unirea tuturor românilor ! Trăiască libertatea !”. Simțea acest Septimiu Albini, un mare erou, un mare om politic al sfîrșitului de veac, ziarist cîntit care punea stilul și-l folosea ca pe o pușcă de soldat în apărarea unui singur pămînt, că el trebuie să ducă lăzile cu limba română pentru că suferințele atii îi îngăduie să facă, că nu mai poate pleca pe front, că și lucrind pentru Academia lucra pentru împlinirea imperatiivelor memorandumului, ale viselor și speranțelor bătrînilui tribun din Legiunea Gemina. A ajuns ca bine. Într-un mare război îl și-a pierdut fiul, și a salvat dicționarul limbii române. Și asta i-a ajuns ca la puține zile după unirea din 1918 să se întorcă în Transilvania într-un sat oarecare. Multă putere amase în el, puterea de fărăm. O terminase, își poze visul cu ochii și putea muri. S-a stins fericit, redevenit fărăm cu ochii todeauna întorși spre orizontul devenit mai clar. Ioan Raftu, Rubin Patija, D.P. Barcișca, Gherasim Domide, Dionisie Roman, O.C. Popovici, Aurel Sucu, I. Rușșu-Sirianu, Aurel Mureșianu nu apucaseră să-l mai vadă atii de împede.

Cornel Nistorescu

CARTEA CU PRIETENI

Vasile Nicolescu

Poetii fac parte dintr-un batalion de taină. Nu se pedepesc povestindu-și lumii faptele (Napătită ? Spăimă ? au firi de brîndușă crescută-n coapsă de catedrală ?) Nu le pot cunoaște drumurile decît citindu-i o ochi în care ard doi stropi de tristete legănată pe oceane, seara, cînd pe cer trec spre vaduri cu apă rece stelele și se-au sfîrșit menirea, cînd lîngă singele fetelor îmbobocesc ideri și dă-n spic seara spre a fi adunată în brațe și sărutată cu sini, iar sufletul fiecăruia din noi caută un colț de primăvară ca să se-mbete spunînd bună seara, scînteietoare ploie de aprilie, cu care mină vei semăna poezii pe maluri de riu ? Atunci se leagă punțile și se întimplă miracolul pe care Vasile Nicolescu îl bate cu boabe de ienupăr spre a-l schimba în descîntec

...Niciodată atii de aproape ca-n noaptea cu crengile rupte... Vasile vine din Litarghii negre, Fănuș Neagu

Continuare în pag. a 7-a

Un scriitor al Unirii: Dimitrie Ralet

In plină efervescență a luptelor pentru Unire, la 13 aprilie 1857, trei fruntași moldoveni aduc în București un document acoperit de sute de semnături exprimînd dorințele cele mai arzătoare ale țării : unirea Principatelor și autonomia deplină. O corespondență publicată în ziarul „Ziarele din Danube” (nr. 32 din 23 aprilie) arată că „cei trei delegați au fost primiți cu entuziasm de locuitorii județelor pe care le-au străbătut și peste tot au primit acte de adeviere”. Comisarul Franței la București, Talleyrand, scria a doua zi ministrului său de externe : „Cei trei sînt oameni de înaltă distincție : unul a fost ministru, ceilalți doi, unul ca istoric și celălalt ca poet, ocupă un loc de frunte în țara lor. Intrevederea cu ei a produs în general, asupra tuturor colegilor mei (comisarii celorlalte puteri — n.n.), o impresie favorabilă cauzei pe care au venit s-o apere pe lîngă noi...”. Istoricul era Kogălniceanu iar poetul — V. Alecsandri ; cel de al treilea, fost ministru, prieten și părtas al primilor la toate acțiunile purtate în vederea Unirii, vechi colaborator al acelorlă Propășirea și la România literară, este astăzi aproape uitat :

Mircea Angheliescu

Continuare în pag. a 6-a

Sensul tradiției Călinescu și Iorga

De ce ține Călinescu să dovedească neapărat că „organul critic” în literatura română ? Organul presupune, înainte de orice, putere de emanație proprie, capabilă să înlăture eventualele goluri și să absorbe influențele străine care, neasimilate cum trebuie, ar produce impresia de „artificial”. Organul unitate și continuitate, unitate în continuitate. Organul implică însă și o evoluție lentă, o alunecare încetată, fără salturi, de la o etapă la alta, uneori chiar fără treceri sesizabile ca atare. Organism independent, literatura română urmează un astfel de model evolutiv căruiă criticul însuși pare să i se supună.

El insistă să descopere chiar în cadrul etapelor „culturale” a literaturii române acele elemente estetice incipiente care au făcut posibilă trecerea spre faza artistice propriu-zisă. În continuare, o înaintare lentă dar sigură, greu sesizabilă de la un autor la altul, e urmărită de criticul atent la rafinarea treptată a observației și a limbajului. Ajuns la 1948, el nu poa-

Mircea Martin

Continuare în pag. a 7-a

INSTANTANEE

Ion Vinea panlirist

nu despre poezia lui Vinea încere să glosez în rîndurile ce urmează, deoarece locul lui în lirica noastră este as-tăzi necontestat și dintre cele de rangul întâi. Apariția însă a volumului V de Opere, în Editura Dacia, Cluj-Napoca, Publicistica, ediție îngrijită de Mircea Valda și Gheorghe Sprințerou, cu un studiu introductiv al celui dintîi, mă îndeamnă să iau în considerație ideile lui Ion Vinea, poetul modernist, despre poezie. Și anume, în ce măsură teoretizează propria lui poziție, în calitate de director al revistei Continuară, care s-a pus din primul moment în serviciul cauzei suprarealismului, inițiat chiar, în capitla noastră, prima lui expoziție plastică internațională ? Și apoi, dacă nu cumva ideile sale despre poezie se îndepărtează cit de cit de idealul comunistilor lui occidentali ? Operația critică este înlesnită de faptul că editorii au grupat într-un ciclu, I, Literatură și artă, tot ce li s-a părut interesant în scrierul lui Vinea asupra variațelor probleme artistice și literare ale timpului, între anii 1924 și pînă în pragul morții lui, 1963.

Șerban Cioculescu

Continuare în pag. a 6-a

Colocviul național de poezie

Statuia lui Eminescu

iași, 1978

Alexandru Marin Sorescu, Ioanid Romanescu, Nora Iuga, Cezar Ivănescu, Venera Antonescu, Lucian Valea, Radu Cârnci, Alexandru Paleologu, Vasile Nicolescu, Aurel Covaci, Ion Drăgănoiu, Nina Cassian, Mihai Ursachi, Bălaș Ioșef, Dan Verona, Martha Bărbulescu, Nicolae Prilipceanu, Laurențiu Ulici, Constantin Abăluta, Dinu Flămând, Dumitru Bălaș, Gheorghe Grigore, Paul Tutungiu, Aurel Rău și alții.

După deschiderea de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” lucrările Colocviului național de poezie s-au desfășurat în Aula Bibliotecii Universitare din Iași. Un moment deosebit aparține lucrărilor colocviului l-a procurat aducerea pe scenă în cadrul înscenării la cuvânt a criticului Laurențiu Ulici a aproape douăzeci de poezii din creația sa care au citit fiecare din versurile lui.

Joi, 19 octombrie la 19.30 s-a inaugurat Casa cântărilor din Iași manifestare în cadrul căreia s-au lansat cărțile poezilor Nichita Stănescu: „Epica Magna”, N. Prilipceanu: „De arătaș”, Vasile Mihăescu: „De arătaș”. La această lansare a vorbit scriitorul Geo Bogza.

Editura Junimea din Iași a sărbătorit cu acest prilej și tipărirea celui de al 500-lea titlu al său de la înființarea editurii. Cartea cu numărul 500 a fost „Epica Magna” de Nichita Stănescu.

În aceeași zi, la orele 19.30 a avut loc o întâlnire la Teatrul Național din Iași între poezii și public, înfățișare în cadrul căreia o parte din poezii prezente la colocviu au fost citite versurile.

Lucrările Colocviului național de poezie s-au încheiat vineri 20 octombrie, la prânz, cu un cuvânt de încheiere din partea conducătorilor Unității Scriitorilor.

Tot vineri, la orele 18 au avut loc mai multe întâlniri ale poezilor cu cititorii lor, iar la ora 19.30 Teatrul Mic din București a dat un spectacol de poezie.

Prin amploarea manifestărilor, prin numărul mare de participanți la discuție și prin problemele pe care acestea le-au adus în dezbaterile colocviului și-a dovedit utilitatea prilejuind un larg schimb de opinii asupra unor aspecte diverse ale literaturii contemporane și vieții literare de astăzi.

★

Colocviul național de poezie a avut un registru larg de teme și o mare diversitate de opinii. Citeva dintre ele vor fi menționate mai jos fiind aproape imposibil să ne opim la toate chestiunile aduse în discuție. Cele mai interesante hăuri de studiu au fost cele care au discutat creația poetică din interior, care au dovedit o conștiință a angajamentului artistic și ideologic de înaltă înălțime.

O pledoarie pentru o literatură angajată, în slujba maselor largi, legată de cele mai semnificative tradiții istorice și spirituale ale poporului român a făcut de la tribuna colocviului Ioan Alexandru. El a insistat asupra necesității ca poezia să fie cea mai intimă legătură de valorile tradiționale ale poeziei românești, cei care să contribuie cel dintâi la crearea unei conștiințe istorice a cititorilor, la dezvoltarea bogățiilor tezaur de cultură și civilizație al țării noastre. Ioan Alexandru a vorbit despre valoarea implicită a acestui mesaj patriotic. Dinu Flămând s-a referit în cuvântul său la importanța de a recunoaște valorile poeziei românești și de a constitui memoria unor poezii de prestigiu care nu se mai află printre noi, prin instituirea unor premii care să le poarte numele.

Colocviul național de poezie a fost un bun prilej pentru a afirma conștiința lucidă a angajamentului artistic pe care-l presupune actul poetic. Poetul Dan Verona a vorbit despre seriozitatea angajării artistice, despre răspunderea tinărului scriitor în contextul literaturii române de astăzi.

O temă care a revenit în mai multe hăuri de cuvânt a fost aceea a exigenței față de producția poetică. Combaterea improvizăției, a poeziei facile, a subprodusului este, s-a afirmat de la tribuna colocviului, o datorie. Critica literară a fost chemată în sprijinul acestei acțiuni de desculturare a poeziei mediere și submediere. Mai mulți participanți s-au referit și la slaba calitate a unora dintre poeziile care se pretind patriotice și la deservitul adus ideii de patriotism și poeziei însăși prin produse indoielnice.

Grija pentru tinara generație s-a vădit la mai mulți dintre vorbitori. Ce fel de poezie se va scrie mâine, s-au întrebat mulți dintre participanți înainte de acest colocviu și în cadrul lui. Un răspuns, parțial desigur, a încercat să dea criticul literar Laurențiu Ulici prezentând în colocviu mai mulți poezii tineri care au citit din versurile lor.

Condiția de manifestare a poeziei, cadrul instituțional al existenței ei au fost puse în discuție de mai multe ori. Poetul Vasile Nicolescu s-a ocupat în cuvântul său de acest capitol referindu-se critic la unele opinii anterioare. Nu puțini vorbitori au arătat că este necesar să se păstreze în cursul dezbaterilor literare un ton adecvat, o argumentare exactă, un respect firesc al preopiniei. Calitatea unui schimb de idei depinde esențial de stilul participării la dialog.

Bilanțul dezbaterilor prilejuite de acest Colocviu național de poezie ne-a arătat că există o mare diversitate de opinii asupra poeziei românești contemporane, că vocele care o susțin și posibilitățile lor sînt mari și că un climat de exigență în judecata de valoare este extrem de necesar. Lucrările colocviului au subliniat forța creatoare a literaturii române, înaltele idealuri care o animă.

Cuvînt rostit de tovarășul ION ILIESCU

Sămoși tovarăși,

Îmi face o deosebită plăcere să pot saluta în numele organelor locale de partid și de stat prezenta la Iași, la această manifestare prestigioasă a unui număr atât de mare de reprezentanți ai obștei scriitoricești, ai literaturii românești contemporane.

Doresc să apreciez opțiunea manifestată de Uniunea Scriitorilor de a organiza Colocviul național de poezie în vechea și mereu întinerită urbe a Iașilor, vorbă de bogate tradiții a culturii și literaturii naționale, ca deosebită rezonanță în conștiința noastră, a tuturor, unde poezia s-a bucurat dintotdeauna de o aleasă simț și receptivitate, unde personalitatea lui Eminescu și a altor incantatori iluștri au lăsat urme de nesters, unde se mențin și azi — preluată într-un cadru nou, creator, — tradițiile prelecțiilor Junimii, ca, de altfel, și ale dezbaterilor Contemporanului — respectiv al revistei Cronica — și unde și azi se afirmă un puternic detașament de poezii din noua generație. Sînt convins că înțelegerea, schimbul de idei, confruntările de opinii ce vor avea loc pe parcursul manifestărilor colocviului, în climatul fertil promovât de partidul nostru, de stimulare a gândirii înnoitoare, a creației vii, animată de idealuri generoase, ancorate în vatra și tradițiile poporului, vor prilejui pe de o parte o amplă afirmare a creației largi contemporane iar pe de altă parte reflectă și conduci comune ca printr-o prezență și destinație poeziei românești.

Nu sînt în măsură și nici nu am de gând să emit păreri sau judecăți pe această temă. Sînt aici destui oameni avizați care să o poartă încă pe competență și în primul rînd cei ce trudesc pe acest ogor.

Doresc doar să vă urez împliniri plăcute și utile aici, la Iași, dezbateri fructuoase și profitabile în cadrul Colocviului și, mai ales, succese și împliniri în eforturile de creație puse în slujba înfloririi poeziei, literaturii și culturii noastre socialiste.

Prima zi a lucrărilor Colocviului național de poezie. Aspect de la ședința de deschidere

Cuvînt rostit de tovarășul GEORGE MACOVESCU

Începînd lucrările Colocviului național de poezie se cuvine să îndemnăm această adunare a poezilor din România să ne îndreptăm primul nostru gând către zeul poeziei noastre de ieri, de azi și de mâine, către Mihai Eminescu.

Îmi fie îngăduiut ca, gîndindu-ne la el, să jertfim zeului, prin propria lui jertfă:

Ne credem să-nvît a muri vredată;
Pururi tînar, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălmăm visători la steaua
Singularității.
Cînd deodată tu răsăriși în cale-mi,
Sufărîntă tu, dureros de dulce
Pin-la fund băii voluptatei morții
Ne-nvăruătoare
Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
Ori ca Hercule înveninat în baină-i;
Focul meu a-l stînga nu pot cu toate
Apele mării.
De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
De-al meu propriu rug, mă topesc în
în hăcări...
Pot să mai revin luminos din el ca
Pasărea Phoenix?
Fără-mi ochii tulburători din cale,
Vino iar în sin, neapăsare bristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redd-mă!

Ne-am întâlnit în Iașiul lui Eminescu pentru a discuta despre poezia noastră care se scrie azi în România. Poezia se scrie, se citește, se ascultă. Este oare nevoie să se discute despre ea?, s-ar putea întreba cineva.

Poezia este expresia cea mai nobilă și cea mai subtilă a spiritualității umane, este fiurul inefabil al vieții, este interogația dramatică a omului, cînd sfîșietoare, cînd stenică în fața destinului. Este strigătul, este cîntecul lui în clipele de supremă tensiune. Ea este esența vieții.

Poezia măsoară gradul de civilizație și de cultură al unui popor, al unei societăți. Cînd oamenii iau armele în mînă pentru ca prin puterea fizică să-și impună voința, muzeele se retrag, toc. Dar atunci cînd muzeele coboară în arenă, cînd poezia își face auzul glasul ei sublim, oamenii sînt mai buni, mai nobili, mai frumoși, abia atunci își pun marile întrebări asupra vieții, asupra timpului etem și asupra timpului lor.

Pe noi, cei ce trăim pe acest pămînt, ne-a hărăzit natura cu mare sensibilitate.

Polimnia a stat la leagănul nostru și de atunci ne poartă de mînd prin lume. De la Miorita și pînă la linca de azi, trecînd peste înaltul pisc eminescian, fiurul poeziei a sălășluit în acest necaz dăruit cu profunde sentimente, cu viforoase pasiuni și nu ne-a părăsit niciodată, nici în vreme de restrînge și nici de izbînză. Am știut să vibrăm întotdeauna la evenimentele care ne-au zguduit, să ne exprimăm prin poezie stările noastre emoționale.

O facem și azi cu o deosebită forță și măreție poetică. Geniile poetice nu se pot planifica, după cum nu se poate planifica un val de opere poetice valoroase, geniale, dar nu putem nega că în anii socializmului, după căutări și eșecuri, după eroși și eşecuri, a apărut în România o poezie nouă, de o valoare excepțională, contemporană cu lumea aflată într-o mare prefăcere, contemporană cu omul plecat în spațiile cosmice, contemporană cu schimbările revoluționare petrecute pe pămîntul românesc. Aceasta este o realitate de necontestat și ea este opera poezilor de azi din această țară. Cum s-a ajuns aici? Tainele creației artistice și, deci, și poetice, nu au fost încă aflute. Poate într-o zi, în drumul omului către cunoașterea tuturor adevărilor se vor lumina și aceste necunoscute. Dar despre unele realități

contemporane, pentru a înțelege mai bine fenomenul prezent și pentru a descifra căile viitoare ale poeziei românești, despre aceste realități se poate vorbi în acest forum al poezilor din România.

Se poate discuta despre locul pe care poezia contemporană din țara noastră îl ocupă în cadrul spiritualității românești. Se poate vorbi despre participarea ei la treburile cetății, despre influența ei asupra omului de azi, în România, despre comunicativitatea în dublu sens dintre poezie și acest om.

Revoluția care se petrece în România, revoluția condusă de Partidul Comunist Român și la a cărei înfăptuire participă toți cei ce trăim în această țară are consecințe profunde asupra vieții spirituale, asupra creației artistice. Cum participă poezia la această revoluție care trebuie să conducă la o civilizație înaintată, la o cultură superioară, la o artă de mare bogăție și frumusețe spirituală? Întrebările acestea îi dă răspunsul fiecare poet prin opera lui, fiecare în felul lui, pînă în funcție capacitățile lui creatoare, conduse de conștiința că aparține acestui pămînt, acestui neam, aflat la o răscruce a istoriei lui.

Conștiința aceasta ne determină să pledăm pentru o poezie de înaltă valoare în care ideile înaintate ale timpului nostru, ale realităților contemporane să fie îmbrăcate în forme poetice demne de vremea noastră. Noutate în idei, noutate în stil, noutate în imagini. Nu sîntem și nu vrem să fim epigoni; a învăța din trecut nu înseamnă a-l copia și nici chiar a-l imita. În artă, și mai cu seamă în poezie, este nevoie de îndrăzneală, de curajul de a pătrunde în tainele atât de ascunse ale inefabilului acestei lumi și de a scoate de acolo, la suprafață, frumusețea neapuse niciodată. Cum trebuie spus? Aceasta depinde de arta fiecărui poet.

Conștiința responsabilității noastre ne determină să ne opunem invaziilor de non-valori în câmpul poeziei. Așa cum muncitorii în uzine resping produsele lipsite de calitate și pe cele contrafactate, tot astfel noi avem datoriu, tocmai pentru că vrem să participăm, angajați cu tot ce avem noi mai bun, la crearea unei culturi socialiste înaintate, să luptăm împotriva unor versificări lipsite de fiurul poeziei, fie ele prezentate sub orice etichetă. Socialismul nu are nevoie de false epitețe în spatele cărora se ascund lipsa de valoare, impostura. Patria nu are nevoie de fraze goale, de mimări de sentimente, de versuri „ce din coadă au să sune”, de cuvinte stilicite aduse din vocabularul istoriei numai pentru a arăta că avem istorie. Sentimentul iubirii de patrie este prea nobil, el este prea adînc pătruns în inimile noastre pentru a sta indiferenți atunci cînd îl vedem înșelat.

Fiecare popor își făurește singur limba pe care o vorbește și a scrie. El este marele artist, iar din timp în timp poezii intervin în această operă, aruncă bulgărele lor de aur în crezutul unei se face și se desface limba și deodată strălucesc noi culori. Dacă Eminescu nu apărea, nu știu cum am fi scris și vorbit azi. A scrie o poezie nouă înseamnă a găsi noi mijloace lingvistice și trebuie să spunem că în creația poetică din ultimele decenii, în poezia scrisă în țara noastră, indiferent în ce limbă, se observă o înnoire a limbajului, o îmbogățire a limbii. Dar și aici s-a constatat presunerea imposturii, care se manifestă fie prin sărăcia vocabularului, pînă a-l reduce la folosirea a cîteorva sute de cuvinte — uneori și acelea prost întrebuințate — fie prin „îmbogățirea” limbii cu cuvinte, expresii și forme topice care se urlesc ca trebuie să fie mai frumos și mai strălucitor — limba în care scriem și vorbim. Este îmbucurător faptul că în Colocviul de față, din presă care au precedat acest Colocviu, poezii tineri au semnalat pericolul și au luat atitudine care trebuie continuată și generalizată. Cu îndreptățite temeri se vorbește azi despre epoca de aur a poeziei din România. Lăurii care stau pe fruntea ei sînt bine meritați, dar s-ar putea vesteji dacă nu ar exista permanentă grijă de reînnoire a poeziei. Care sînt mijloacele de reînnoire și spre ce orizonturi se va îndrepta mîine poezia noastră? Acestea sînt întrebări cărora răspuns le pot găsi numai poezii. Societatea se schimbă necontenit. Omul se schimbă mai repede decît în alte perioade istorice. Psihologia lui bicuită de evenimente extraordinare prezintă modificări substanțiale. A vorbi despre o lirică modernă, contemporană cu asemenea transformări esențiale devine o necesitate obiectivă. Poezii din această țară s-au adunat în Iașiul lui Eminescu pentru a dialoga despre arta lor, despre destinele ei. La ultima conferință a scriitorilor ținută anul trecut, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne-a îndemnat să ne întâlnim în cercul cel mai larg și să discutăm despre problemele care ne preocupă. Pînă acum s-au întrunit Colocviile naționale ale criticii și dramaturgiei. A venit rîndul poezilor. Să sperăm cu toții că dezbaterile din aceste zile vor fi adevărate dezbateri, pline de substanță, lipsite de formalisme, în care vor circula idei înaintate, valoroase, demne de nivelul la care se află poezia noastră, întreaga noastră literatură. Să sperăm că locul argumentului, al ideilor, nu va fi luat de afirmații gratuite, lipsite de acoperirea necesară pentru a fi luate în serios, nu va fi ocupat de jigniri și călcări pe demnitatea nimănui. Tonul participării pentru o asemenea discuție este acela în care respectul reciproc pentru om, pentru confrății noștri și pentru părerile lor să fie lege de fier. Aceasta nu înseamnă că pledăm împotriva polemicii, a încrucișărilor de idei, a expunerilor de teze contrarii. Nu ne-am întâlnit pentru a monologa ci, pentru a dialoga. Și dialogul presupune contradicții. Ceea ce interesează este să plecăm de la Iași în acest prim Colocviu național de poezie mai bogăți în idei, mai hotărîți pentru a scrie o poezie mare, demnă de vremurile noastre.

Premisele pentru o asemenea realizare există. Să demonstrăm aceasta în dezbaterile colocviului.

Numta flutrior

dumitru radu popescu

um sta cu fața către perete, învelită cu pătură, văzu neamul de furnici negre coperind ca o pulbere mișcătoare geamurile ferestrelor. Ce boală neștăută de scontea din pămint și le punea pe drumuri, doamne păzește?! Sau vreo viță de apă se rupsesse și năvălea să le amestece cu țărână, de ieșiseră pline de friguri din mușuroaiele lor? Nori de ploaie nu se arătau pe cer, ori ce năvăluia în vânt? Și pe cine să întrebe? Lică era cu tuica în nas și behăia ca un nărod în tinda bucătăriei făcând luminări cu nepoata preotesei Vamvulea. Furnicile răzăriră printre muchiile ferestrelor ce da spre via dinspre șoseaua nu prea apropiată și întodeuna aproape goală și cu mersul lor mălăit și grabit coborâră vârălașul peretelui, alb, pînă pe pămintul roșu cu care era lipită pe jos oada și se pierdură sub patul ei, unde ea de atâtea săptămîni boala și nu voia să moară... Era ceva sub pat, vreo bucată de carne putredă adusă de mirianul negru al preotesei Vamvulea? Sau poate un puț de rînduțel, sau un brăbotel lovit cu praștia de Lică, sau o cloară moartă? Nu simțea nici un miros de murtăciune. Doamne, nu cumva începuse ea să miroase a cimic-tir și furnicile năvăliseră?... Se aștepta să urce pe picioarele patului și să intre prin saltea și prin pătură și să se simtă atingându-i pielea cu picioarele și să simtă că se mișcă pe deplin, că pielea ei veche și uscată nici nu le mai putea înțelege truda și flămînzala?... O auzi pe Lena lui Costicou întrebind cu glasul ei de rată:

— Se răci, miică?
— O văzu apropiindu-se pe potoacă din vie cu sacul de duduc pe cap, cu sapa pe umeri și cu broboada legată peste mijloc: venea de la grădina și-i era cald.
— Astă toamnă am fost cu ea la țîat de coceni și eu gîfiam în urma ei și credeam că mă prăpădesc eu înții, cu toate că n-am nici spăteze și cinei, cit are ea, că stă mălăit, și n-am măritat cînd ea îl făcuse pe Dinu, ăia de-i bucătar în București, om mare...
— Un tucăr în București? O întreba nepoata preotesei.
— Ba, El, și ce mă durea, mă spinteca prin timpie! Am fost boinăvă la țîat și pețuoaia zăia mă zis că mă răci, că mă răci, că mă răci, că mă răci... L-am găsit... Dar doamna lui Traian al lui Lică al lui Nae mi-a zis: nu-l lua, nu ești tu destul de otrăvită? De-i luam, toată mă spărgeam. Dar Milica ce face, o mai trage pînă răsar stelele?
— Nu pînă, îl făcuse luminări, să fie, zise Lică. Dacă nu pînă datu stelele, pînă la varsatul zorilor tot se duce.
— E oul dracului, tîne mult, Lică, să-ți pară bine, că și tu n-ai să crapi ușor...
Lena plecă, fudula, cînd din prestelei, ca și cum se mai uita cineva după dosul ei, Milica o văzu cum făcea de via de via, înțovășită, parcă intra într-o împărție, de parcă o împărție de frunze verzi și de struguri dați în copt o înghețată. Furnicile nu ajunseră în ea - ceva se adia totuși sub pat de-a se opriseră acolo, ca și cum nici n-ar fi fost. Sau poate nici nu fuseseră și numai privirile ei slăbite văzuseră norul acela negru de furnici împingîndu-se în geam?... Nu se poate, nu se poate, venea destul de bine: prin ușa deschisă îl zărea în tindă pe Lică țîind o apă de amîndoua capetele și pe nepoata preotesei luînd între pamele ei un cocoiș de ceară și framîntîndu-l, iramîntîndu-l, să-l încălzească...
— Ce faci, fă?
— Ai răbdare, zise nepoata preotesei Vamvulea și puse cocoișul de ceară pe ăta țînd de Lică și mișcîndu-și pamele una peste alta, în sus și în jos, în sus și în jos, se vedea cu ochii cum luminarea ieșea dintr-o minune ei, mereu subțînindu-se, subțînindu-se... O învățase preoțcașa cum să facă, repede, repede, cum să facă cu focul de la țîat, cum să facă cu focul și nu prea înalte, să ajungă la țîat mortu și la țîat viu...
— Hi, hi, se auzi glasul lui Lică: nepoata preotesei pusesse o nouă luminare lîngă celelalte, în znoful de lînga cînta cu apă și-i bagase mina pe sub cămașa și-i apurase de moțul coșului. Acest mătiel gras, cu făcile ca niște buci de copil, lîngă ăta țîat și țîat, se vedea pînă se țîea la țîat, ca o sifcă, ca o bobă și nu prea înalte, să ajungă la țîat mortu și la țîat viu...
— Hi, hi, se auzi glasul lui Lică: nepoata preotesei pusesse o nouă luminare lîngă celelalte, în znoful de lînga cînta cu apă și-i bagase mina pe sub cămașa și-i apurase de moțul coșului. Acest mătiel gras, cu făcile ca niște buci de copil, lîngă ăta țîat și țîat, se vedea pînă se țîea la țîat, ca o sifcă, ca o bobă și nu prea înalte, să ajungă la țîat mortu și la țîat viu...

Marin Gherasim „Poarta erolor”

ca s-o sperie pe ea de moarte, și să-i mai scurteze deci viața (sau să-i-o scurteze de tot), dar despre ce era vorba, despre ce?
— Cum să fi ajuns aici cloară asta? nu precep nepoata preotesei și lui pasărea moartă de-o aripă, cu scribă, și-o aruncă prin ușa afară peste prispă.
— O fi venit pe fereastră, cînd eram noi peacii, de cine să se teamă?...
Deci Milica era ca și moartă: o cloară popoasă intra în odaia ei de sătaea ea împinșă în pat, ca într-o casă pustie... Încă gusa o adormise Lică acinșă într-un țîat leopădat pe perle: din boarea de pasăre ce-avea să pînțosească din ce în ce mai adînc și-i între ei în nări și-i creșea, cum zăcea, că e vorba de propria ei duhoare și de propria ei putreziune. Aici se încheie el, cu mintea lui de urdă: ea nu mai simțea în nări aproape nici un miros, decit de-și bătea vîntul puternic și decit căci vîntul nu bătea întruși și acel miros n-o încoajura întruși, stătut... Hăstul de gase afurită nici nu-i simțea, nu dăduse toropeala căldurii peste el și-l umple de miazme, el începuse pe ne-niște să se moșesească și doar pentru furnici să dea semne moarte din ce al drumul lui este fără de întotdeauna... O puseră în albie peste o pătură, luată albia de capete și lesărită afară, el fluturînd și prefăcîndu-se că se mișcă în prag, ea țîind că de spăimă, și rîzînd, că auzise ea se întâmplase să cadă pe pămint, din albie...
— Mergi mai încet, că de-o scăpăm din mîini și se lovește baba cu ceafa de vreo piatră, o plătim ca pe-o bună, zise nepoata preotesei.
— S-o duceam lîngă prispă, să se uzească acolo, zise el și-o luă pentru porumbi neprăsiți spre apa ce se vedea stîcînd lîngă șurul de săcîlit...
— Bine că are besica bună și nu se udă în pănturi, c-ari porți de te-ar trăsni...
— Dacă nu moare mai repede, o s-o apucăm și pe asta.
— Ai bătrîn al lui țîat-meu se duce în pămint acum o lună Dumnezee să-l țîere, dar pe el e înaintea de-a da de ota popoi lăsat besica de apă și drace, oricît îl schimbam și-l scoțeam la soare, patele erau tot ude

sub el și era plin de viermi albi sub cerceaf, oricît...
— A noastră, cum e de ușoară acum în albie, ca o pană, a fost muiere frumoasă... Și s-a măritat cu tata lui tata, care era schiop, dar avea avere... Acuma e bolnavă și bătrînă și azi miine se duce în drumul ei, așa că nici nu-i dăm mîncare multă, să n-o spălăm prea mult...
— O lăsară, în albie pe malul apei, printre buruienile. Fluturi roșii treceau pe sub cîrăile sălciilor plîngătoare. Dincolo de el, mai sus, cerul trebuia să fie albastru, nesfîrșit, dacă fluturii și caii poștii n-aveau nici o teamă în drumul lor și dacă poștii se vedeau în apa limpede întînd ca într-o joacă... Și sub cerul cură sigur că se roteau berze, era vremea cînd ele se roteau, și mai sus, în cer, oare ochii acela la care se închinase de mică o vedea și o aștepta?... Doamne, cum să se dea ea jos din albie și să se spurce pe malul apei dacă de sus, de dincolo de plătirea berzelor?... Nepoata preotesei Vamvulea țîea cu hohote pe aproape, în cîinepă rămasă necușată... Întîne mina, și-o privi: degetele îi erau pămîntii, uscate... Și le puse pe obraz și nu simți nimic, nici o căldură, nici un frig. Se lăsa încet, peste albie, să intre în apa ce curgea liniștită: și simți apa și se bucură și le uită parca în apă... Oare pui de pești îl treceau printre degete, mățoși?...
— Cine-a zis că Vasile Balaure a avut avere? Un capăt de vie, ăta, unde este și casa asta părăsită unde-au adus-o să moară și-o curesă de nisip, bună de pus tubențe, și mai ce?... Și cîntecul lui destrăbălat, dinspre dimineață, din gură, și cîntecul lui spre seară, mereu cu damfal în el, în fața casei, din goarna aia afurită la care nu-l rămînea cap de om, lăutar afurisit ce se făcuse din lene și din sărăcie și din plăcerea de a petrece pe la terminarea nuntilor și a botezurilor și a înmormîntărilor...
— Cine bate Dumnezee, nu mi-l bate muierea, se auzea cum cîntă el beat în cer, răstîgnit pe cerșă cu burta în sus, mîndru, ca și cum el ar fi bătut vreedată Dumnezee, trecînd-o în inot...
— Și ce mîncîncă? o auzi pe nepoata preotesei Vamvulea.
— Aproape nimic, i-au scitat matele, nu mai intră nimic în ea... Mai bea cîte o gură de apă din uclor... N-are nici dînti, roade mălaiul cu giugîile...
— Hi, hi, n-am văzut niciodată o babă strîbă, rise nepoata preotesei și se aplică astupă bătrîni și-i deschise gura cu degetele, prinzîndu-i buza de sus cu degetele de la mîna dreaptă, și buza de jos cu degetele de la stînga. Doamne, ca un copil care-a venit azi dimineață pe lume, are gura goală de dînti, hi, hi... Hai s-o legămăm cu albia, poate-ăsa mai deschide ochii.
Prinzînd albia de capete și începură s-o legămăm pe Milica în aer.
— Ce-ar fi să-i dăm drumul în apă, ce-ar fi? zise ea. N-are mai puțin ăta, s-ar mai scîlda...
Se auzi un cîntec bătrînd, lîngă casa și, el puseră albia în țîarbă și se scuturară de frunzele de cîmpă ce le rămăseseră pe haine.
— Ce hoț e ăsta, care vine cu cine cu tot?... Că noi n-avem cîine la casa asta din vie...
— Hai să vedem, zise ea și apucă albia de un capăt și începu s-o trîscă după ea printre porumbi.
— E grea, fă, așa, hai s-o luăm tot pe sus, zise el și amîndoi luară albia pe umeri și percară spre căsuță printre porumbi înalți și verzi.
Milica vedea peste porumbi, pînă departe, spre sat. Casa dintre vîi era pe un fel de coastă.
— Ai grijă cum calci, să nu ne cadă baba din albie și să-i între unde-va vreun mărcine, rise nepoata preotesei Vamvulea.
În fața casei, patru muieri stăteau cu mințile în solduri, ca niște soldați, și surdeau. Lîngă ele, Milica văzu un cîine alb, ca al lui Vasile Balaure... O, dar cinele ăla, Burcuș, de mult se făcuse oale și uclor, înainte de a se duce Vasile în război, cînd în război se ducea cu goarna lui, cu trompeta lui arămie, cîntînd din ea, în rai, nu în altă parte...
— Burcuș, zise una dintre muieri, la-o pe lapa asta de buci!
Nepoata cum văzu poala repezîndu-se la ea o luă la fugă și din albia rămasă numai pe umărul stîng al lui Lică, bătrîna se prelînce într-o dungă și era să cadă cu capul de-o butură de creș, de n-o prindeau în brațe două dintre femeile roșii la față și tînera ca niște soldați lăsați demulț la vatră.
— Ho, dracu, că nu te mușcă Burcuș al meu, vre-i întruși lîngă ea! Mai bine udă-te și adă-nă două urcioare cu apă proaspătă de la Izvorul Frumos...
Nepoata luă urcioarele și o întînse repede spre Izvorul Frumos. Cele patru muieri o puseră pe Milica din albie în pat și o acoperiră cu pătura pînă pe la brîu. Apoi ieșiră afară și

puseră mina ușor pe Lică și începură să-l dezbrăce. Oua, ale lui Simburu, erau fete stătute, bătrîne, fete vechi, veniseră să nu mai fie. Aduseră trîne pline cu mîncare, veniseră toate patru pe cap cu țîrele, doar oblanicele erau puse pe prispă, la rînd, să-l îndoape pe Lică, să fie om luncet, îl puseră în capul mesei mici, pe trei picioare, așezat pe un capătîl umplut cu fin, cu pahar de țîacă înaintea și cas de oale, cu țîpări uscați și limbă de porc coaptă în natură. Și dintr-un troc îl turnau într-o uclică de pămînt vin roșu, acrișor, să nu se grețosească. Și veseleau la țîacă ca o inimă de miță cînd vedea soarele...
— Să-i dăm și babil ceva? întrebă a mă mică a lui Simburu.
— Nu-i e foame, zise Lică.
— Niste ciorbă de fasole, că mal e caldă...
— Vrei să se-facă motocicleta? rise Lică, înfulecînd. Bătrîni ăștia nu mai sînt poticoșii decit de moarte, s-ajungă mal repede în rai, burta nu le mai primește mîncarea, înima nu le-o mai cere... Și e bine așa, ce să se mai chinuască? Mai umple o uclică, ce te uși la mine așa, al lui Simburică?!

Marin Gherasim : „Poarta”

— Lasă, nu striga, că-ți strici glasul, zise văduva lui Blegea, trecîndu-l cu pamele pe gît și pe spate, surîzînd, fiindcă oricît s-ar fi îmbirtosat el, n-avea cum să scape și să fugă, nici așa ușor cum era îmbrăcat, doar cu cămașa cu poale lungi pe el, fără izmene.
Copiii mîncau fasole cu mămăligă, Ion, Nicușor, Tița, Lionora și Costică și apoi se puseră pe bătut floarea soarelui, în bătrînd, de se-avea pînă la popa la biserică... Cîți dintre băieții mîncaseră în război de-ar fi, toți plecaseră de-acasă, și de mîncările lor, nici o rădăcină... Măcar să vină cînd o să măge lîngă Vasile, își zise Milica, și țîarși îl auzi pe omul ei plîngînd...
— S-o la dracu de lume, eu stau pe fucia cu apă și muierea mea sapă via, de azi dimineață sapă via, nemincată, și eu bag în mine binz și cu mălai și torn în mine vin și stau ca un trîntor, luă-m-ar dracu!... Păcîtoșule, păcîtoșule! se lovea el cu aprigă și sfîntă furie din piept cu palma dreaptă, învinovățîndu-se din suflet, dar nu făcea un pas pînă mîna pe apă și s-o ajute... Doamne, bine-ar fi să-mi ajut și eu muierea la lucru, că eu ar trebui să țîi via și să ar și să sîmîn, dar stau cu afurită lista asta de dămigăniță mine, sparge-s-ar în tîndării, plîngea și ducea dămigăna la gură și se mai răcoșea și să mai prîndă puteră să injure sufletul său păcătoș și lenea... Și pe urmă uita dintr-odată despre ce era vorba și scotea goarna din trăsît, trompeta lui arămie și începea să cînte de tremurarea frunzele în vie.
Se auziră străchini sparte de zidul casei, fluturînd. Cîinele lătra înversurat. Venise nepoata preotesei Vamvulea și le dăduse la două muieri în cap cu urcioarele pline cu apă rece. Nu mai putuse răbda să stea pîtită printre buruieni. Lică de atîta mîncat și bătut și de atîta cit asudase simțise că-i merg pîntecele și le lăsase puț muieri să se țîere de-ar și să se zgîrie și se dușese aproape în fugă între niște lăstari să se plătească de popă. Fetele lui Simburu ajunse și ele muieri și cu celelalte două muieri veselele o luară pe nepoata preotesei Vamvulea de picioare și o răscărară și-i aruncară cu țîrînă în buburează și în gură și în nas, s-o astupe pămîntul, și-o înseră de mijloc și apoi o îngheșură într-un sac pe care-l legară, și

ea degeaba drăcuia și bătea din picioare, doar se rostogolea prin praful din fața casei. Cele patru dumnezee puseră apoi sacul în picioare și-l scuturară de praful cu niște viță neroditoare ruptă din vie. Și luară sacul în spinare și intrară în casă și-l băgară sub patul pe care boala Milica și începură să se jelească, atunci parcă băgînd-o de seamă că sta nemiscată și cu fața la perete și cu ochii închiși:
— Noleu, mușă, gurguică, tu muciști dădă Milică, și pe noi, cui ne lăsați, singurele ne lăsați, că oamenii sînt plecați în lume, singurele ne lăsați...
— Căzura în genunchi și se jeliară din balerile înimii, să le audă și Lică de unde se culfura și să vină repede și să le vadă că țîneau la necemul lui, nu erau ca nepoata preotesei care înlelmîne în sac și nu se jeli...
— Jelește-te, fă, afuristo, ce stai acolo cu gura căscată? o întrebuia fata mal mică a lui Simburu și nepoata preotesei de atîtea coate și călcie primite începu din sac să se jelească.
— Fă, uitărăți, sări în picioare Cleopatra, cea mal mare dintre genelele lui Simburu, uitărăți luminarea!
— Și aduse din tindă un braț de lumnări și le aprinse și le puse la capătul patului, pe o măsuță.
— Oare chiar muri? Întrebă cea mică, Despina, care nu prea avea glas să se jelească.
— Păne mina pe ea...
— E rece de rece, dar oare muri? zise ea și-o împinse pe Milica încet cu fața în sus și-i împinse pleoapa în sus cu un deget și-i deschise ochiul drept.
— După vedere nu se vede, hai s-o gidilăm la subțior...
— Hai s-o cine o dezbracă?... sau cine-i bagă mina pe sub cămașa... Mal bine s-o gidilăm la țîpi, zise Cleopatra și-o gidilă, dar Milica nici nu rise și nici nu se mișcă și nici nu scoase o vorbă de frica lor...
— Muri? Întră în casă Lică încheindu-și curea la pantalon.
— Lică! i tipa nepoata preotesei din sacul de sub pat.
— Ce e? nu înțeleg eu.
— Nimic, zise Despina și dădu din toate puterile cu piciorul în sac.
— A, să vedem, să vedem, zise Lică și-i căscă brîncii sale gura și puse o oglîndă în dreptul buzelor și oglînda (cu stînga ei o lînea pe bătrînă de nas) se încetăși. Îl lăse ar din piept, trăiește... Stîngeți luminările, că mai are...
— Mal lasă-le, se închină Despina în fața lor și a loanele de pe perete, și a sfîrșilor din calendar așezati în drăpata și în stînga regelui, cu mințile nevăzute.
— O să fie felicită cînd o ajunge în rai, nu mai are mult, zise Cleopatra. Și mai țîceți dracului, n-o mai jeliți, le astupă gura cu palma celorlalte două muieri cu care nu era neam, nu mai plîngeți de pomană, că babele nici n-ai de ce să le plîngi, și-nu trîd traul și si-au mîncat mălaiul, ce mai e aici de boici, și unde-ăți mai văzut voi pe cineva boicînd vreun bătrîn?!

— Asta e adevărat, zise Despina și toate dădură din cap, da, da, pe bătrînii nu-i jelea nimoni, doar nu erau înțeri să pînțaru ceva murînd, se duceau unde trebuiau să ajungă și unde plecaseră înaintea lor și bătrînii bătrînilor lor...
— Dar patul e bun, îl zgîlțîi Cleopatra, e bun și e păcat să-ți rupi spirălini pe cerșă întînsă pe pămint...
— Hai s-o dăm jos și s-o scoatem în tindă, îl făcu Despina, cu ochiul, să-ncercăm patul...
— Asta ar fi ceva...
— Asta n-ar fi rău...
— Lică!...
— Ce-i? se uită el pe fereastră.
— Nimic, zise Despina, mal dînd o dată în sac cu piciorul, cu călcîiul...
— Chestia cu ăștia ăi bătrînii e să nu le dai mult să mînce, zise Lică, să nu trîscă mult și să degeaba și să-i tot îngreșîți, să-i speli... Și vine minle polmine toamna și iarna, e greu să-l... Că ăștia tot ce bagă în ei scot din ei, aproape că nici nu putrezește mîncarea în ei, mal bine să le dai numai apă, să se duca cu ziele în drumul lor...
— Parcă țîați îl tătu nu s-a stîns tot așa, zăcînd nemincat? luă dînd dreptea Cleopatra.
— Și parț pe noi n-o să ne țînă tot așa într-un pat?... ori o să ne aducă între vîi, la vreo covercă, ori la vreo cămășă, de-o fi vor? N-ai cum să spuți că n-o să mori de moarte bună... și scapă lumea de tine ca de o belea, se închină țîarși Despina Simburu.
— Ce să-i faci, e bătrînă, nu mai e bună de nimic... Și parcă ea nu tot așa a petrecut-o pe muma-să, ori pe muma lui muma-să? Incheie Cleopatra. Doar țîceți ei ea, că și ea a făcut alor ei tot așa.
Milica țîcea, de-abia respira. Le vedea doar gurile pline de dînti, vorbind, vorbind, rîzînd, lătrînd, ca într-un vin cînd dau peste tine țîne țîne țîne în mîini cu foarfece și cuțitioare, să-ți rețeze beraga de scoti o vorbă... Și cum vorbă de mîncări, o amestecă toamna și și-a vrut să se ridice în picioare și să caute prin tindă ceva să mînce, dar n-avea puteră, și mal ales n-avea puteră să încerce să aibă putere în picioare...
— Viața ei e așa, ca să fie, zise Cleopatra, poate că acuma ea și moare, ori o fi murit... Și chiar de mai trăiește, asta e viața, neputînta asta e viață?

teatru

Spectacolul unei conștiințe

Reprezentativă pentru dramaturgia produsă de Theodor Mănescu, noua sa lucrare, *Neaptea*, se află în titlu la Teatrul Maghiar de stat din Sf. Gheorghe, în regia lui Constantin Codreanu cumulează mai toate temele și motivele tratate de autor într-o carieră ce intră de-acum în a doua jumătate a deceniului al treilea. Materia acestei piese apare sublimată, de o coerență sustinută cu meșteșug compozitional și nu mai puțin de o replică polifonică, scrisă chiar cu anume plăcere a jocului de-a cuvintele. Întodeuna bogată în sugestii, mereu ancorată în stralucit epic-dramatic. Dialogul este cînd vindicativ, cînd poetic, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce am insistat aici, motivul incoercențial al unui accident pe o sosea. Spuneam că mai toate temele autorului și-au dat înțîlnire aici, pe un teren de o orcanitate indubitabilă (dincolo de tehnica, nicicum compromișă, a prologului și epilogului). Piesa emite un puternic impuls confesiv și aceasta are o primă explicație în structura introspectivă, dilematică, avînd de adevăr a eroiului central, nu întîmplător chemîndu-se Eugen. Intriga este cînd vindicativă, cînd poetică, cînd întors către sine (soliloquiu), cînd dispus în evantai, distribuit pe o largă paletă de stări, acroșînd acțiunea - aducînd în focarul dezbaterii fragmente de fapte, gesturi, înțelegeri, rîncănături, plîngeri, stînjînituri - transgresînd, prin ceea ce

roșii

— Uite-l pe popa! strigă Despina.
— E o viață, e o viață... cum zice popa Vamvulea? mai întreabă Cleopatra și ieși prima pe ușă.
— Să nu ne alic, aici, ca să afurisește, zise una dintre surorile care nu erau rude cu genele lui Simbure.
— Ne strică planul, rămâne patul neîncoțat...
— Și ele, patru, o luară la fugă prin corbumbi, spre piriu. Preotul Vamvulea se apropia pe poarta din via, cu o pălărie neagră și uriaș pe cap. Lică îl ieși în drum, băgându-și cămașa în pantaloni și sfîndu-și nasul.
— Mărutina, părinte.
— Să frățești, băiețo... N-ai văzut-o cumva pe nepoata mea?
— Ba a trecut pe-aici... și nu știu unde s-a dus... Am ajutat-o să facă niște luminiări...
— Cum o mai duce bunică-ta?
— Bine, sărutimna, foarte bine.
— A mincat, minți Lică și crezu că e de cuvîntă să-i facă un rund de cruci peste piept.
Lică ieșind din casă înaintea preotului, suflase în luminiări — și ele acum, cînd Vamvulea intră pe ușă, mai fumegeau.

— Nu-am adus, mă, auzi Milica vocea preotului, și-o auzi din nou pe nepoată-sa. Trebuie să te împaci cu lumea, mai zise el și se așeză în genunchi lângă marginea patului și-i luă în mîini mina bătrînei, ușoară și uscată.
— Nepoată-sa, print-o gură a sacului îl văzu pielea lui albă prin roșătura din genunchi — pantalonilor și închise ochii să nu se mai vadă deosecă și la alte prostii, ca și cum închizându-i nu mai putea să-i treacă prin minte nimic.
— Doamne, iartă-ne pe toți, zise Vamvulea și nepoată-sa așteptă acum să audă vorba unchiului ei cunoscută de tot satul și care însemna că fără Dumnezeu pe ele, mizeriile, o să le sugă pe lumea cealaltă șerpilor de țije, iar pe bărbați...

— Si Vamvulea chiar zise că fără credință viața e o desertăciune și o albă de riu fără apă (asta Lică n-o înțeleghe) și o lungă adormire. Insa nu acesta era cuvîntul pe care ea îl aștepta. El veni mai tîrziu dar nu se referea la Dumnezeu, Vamvulea voia să spună că Milica tot zăcînd în pat viața ei nu mai era cu adevărat viață, era un fel de viață simulată, o moarte prelungită...
— Asta e, strigă Lică, amintindu-și de fetele lui Simbure. Asta e, cum e, cum e...
— Vamvulea îl trimise să aducă apă rece de la Izvorul Frumos, să scape de el și de prostia lui și să poată vorbi cu Milica în voie și s-o spovedească. El plecă, dar cînd Vamvulea era gata să pună patrafirul și să scoată din geanta sa neagră cădelnița și familia și să aducă pace în această odaie cu duftul și bătrînei, auzi sub pat plîngînd...
— Și o clipă nu înțeleghe, apoi se aplecă și văzu sacul. Îl trase în mijlocul camerii și-l dezlegă de gură și nepoată-sa ieși afară din el vină pe sub ochi și cu părul clăie, mult totolită. Ea îl spuse printre sufluri de plină că năroadele lui Simbure și...

— Eu făceam luminiări, cînd ele au venit și...
— Vamvulea le văzuse alergînd prin corbumbi, cu timbele în mîini și cu Burcuș în urma lor, dar crezuse că și nepoată-sa plecase cu ele, să n-o găsească aici la... Doamne ferește! își făcu el cruce și se gîndi la mizeria cismarului din Lespede care aținea la bătrîne și stînd tot așa părăsită într-o bucătărie și așteptîndu-și moartea și văzîndu-și moartea cu ochii, și simțînd cum moare de vie și în jurul ei femei tinere își fac de cap cu bărbatul ei care era mai tînar decît ea, se ridicase din pat cînd lumea asta din jurul ei afipse, tot așteptînd să-și dea duhul, și pusee mîna pe secrete și...
— Doamne ferește! Doamne ferește! Și tu futo, du-te acasă, du-te acasă, zise el și merse în urma nepoatei sale pînă în curte.

— Și o uită pe Milica fomal în clipa cînd se gîndea să spună că fericiți sînt oamenii care lasă în urmă copii și nepoi, ca singele lor să nu se stingă, sămînta lor să nu se istovească, să-i cînte cînd o muri și să-i plîngă și din tîra în fiu să-i pomenească mereu și în vecii vecilor... Nepoată duăde colțul casei și se pierdu în via, însă o luă spre poarta pe unde trebuia să se arate Lică venind de la Izvorul Frumos. Și ea să fie mai sigură cînd o să plece bărbatul mîtușii sale se apropie tipit de pîrul unde-l lăsase și unde-l zări întinzîndu-se pe virful degetelor după pere, de i se vedeau în turul pantalonilor prinși niște scaletii roșii, flori de scaletii... Preotul îl duse bătrînei o pară și încercă să vorbească în zadar, cu ea, ea nu-l răspundea, poate fiindu-i frică, își zise el, că se mai aflau de față, sau în tîndă și alte urechi neucuvincioase...

— Doamne miluiește, doamne miluiește, popa prinde peste, auzi glasul prefăcut al lui Lică... popa prinde peste, preotesea pe rogoz, cu... he, he, he, scoase...
— Se îndepărtă, privind soarele care apunea, tot mai sigur că nepoată-sa se afla pe undeva prin preajmă. Așa cum și era. Bea apă din urciulul plin adus de Lică și cu o mină îl ținea de după mijloc. Apoi ei închisea ușă casei și-i spuseră bătrînei tare...
— Noi plecăm, venim mine...
— Vezi să nu fure hoții ceva.
— Și afară, mai încet, nepoata preotesei Vamvulea zise:
— Adio și un praz verde!

— Și Milica îl văzu pe fereastră îndepărtîndu-și în toate direcțiile și împingîndu-se unul în altul, nesătul. Mergeau în picioare, chioțînd și grauri treceau

peste ei ca o vijelie și soarele se lăsa peste vie și peste lume încet... Doamne, de la-și mai vedea și miite, își zise Milica și zîmbi pentru prima oară: era singură și nimeni n-avea cum s-o mai vadă, decît sfinții de pe pereți.
— Ce sîntoși sînt și ce frumoși sînt, își zise, bucuroasă, amintindu-și de ziua minunată care trecuse. Și lîngă pîru cu buzna boudari prin florile sărace, ofiite de soare. Și cum înțina în pîriu pești, stucînd. Și ce reșete erau fetele lui Simbure, și cum cîntăseră mizericordie cînd începuse să latre călășii albi care ce căntăseră de bucurie, ce?... Și preotul... și nepoată-sa în sac, ce glumă grozavă, doamne, ce le mai trece tinerilor prin minte! Și Lică... și el, bravo lui, bravo lui, așa nepoi și nici nu-l încheiează să aibă, băiat bun, bărbat, mizericordie...
— Se insera, cerul cîntă peste vie, lîngă acolo sus, de unde venea, stele mici, cele... Lîngă ferestra, spre nord, văzu doborînd pînă de sîră-să Aurica și-a primăvară, niste doborînd de-a-i nițoile, ce creșe mari, în prusie, sîmbat, cu bătaia, și auzul pe ce apucă... Vrejel lor se urcase și peste clăia de fin de lîngă casă și un doborînd atrîna din virful ei... Cum stătea el acolo și nu-l doboră vîntul? Era galben, se vedea soarele cum se rîncea în el...
— Si Vasile? S-au des la biserică pe jos, prin mijlocul satului, să se cîntăre, și în lîngă pîru că în: pe toate cîntă din poartă la vînta lui... Dar la nas... cînd cine mergea cu glumă în pîrîjînă, și cu pîinea înfipă în capul pîrîjînii?... La nas nu s-a lăsat, a cîntat... Si cum aruncă peste ei bani și borboane în biserică, să se boteze și viața să le fie dulce ca... Si griu aruncă...

— Si de-îi mîmășogă gîoantele pe?... C-a tras, patruța a tras... a și lovit acoperșul masinii...
— Eram pe lîngă un spital de urgență... Dar după asta, și reșete e mai redăce din vîntul răd vădea vreo patru... Asta a fost bun, că cîntem o cîntăce a stătebi major, rise amul care se opripe lîngă clăia cu fin și se așeză pe pîmînt. Mai vîșase ea odăi, în tinerete, că se ață în rai și raiul arăta ca grădina lor de lîngă pîru, cu cești și mosești și ardei grași, cu cîntăci și pîrîjînă, cu doborîci și castraveți și cu furece-soarești infierăți, dar fără masini și fără mizericordie și fără sfinții care acum iarăși se apropiau de ea în odăci luminose...
— Pînă acum n-ai venit nicodată toți, le zise, iarăși cuprînsă de frig și de spaimă și stînd în rai. Ce se-nîmplă?... și reșete încet. Ei mă răspundere, și ea îl auzi tot pe cei doi de lîngă clăia cu fin:
— Trebuie să meargă tot în masina a doua... Ai văzut cînd ne-a oprit la Bragadiru, și pe urmă la...? Nici n-au băgat de seamă că era cu noi... Și spre Alexandria, cînd am intrînti coloana ne-germană am crezut că băgăm pe mincă...
— Să trecă și-acuma coloana pe care-am văzut-o, și s-ajungem cu bine la Dobruța...
— Sfinții se apropiară din nou, Haralambie țînd în mină un lanț de aur de care... Sfinții Ion se uita crucu, ca Buzădeurepe. Ei încercară să cînte pe nas și Milica țînd din nos de rai le spuse că nu vrea să moară în cîntecele lor și în aburii albi care... Nu vreau, zise, și atunci auzi un urui de masini trecînd pe sosea, și apoi, apoi, da. Îl văzu chiar pe rege apropiindu-se dinspre clăia de paie, unde se întîlneau cei doi militari, spre ea, venind spre ea, regele, și cum se ar fi cîștîpînd din calendar, dintre sfinții, cu sacpa în mină și pieptănat...
— Plecăm? Întreabă el și ceilalți îi răspundere fără să se apropie de el că sînt gata — și ce grozav era, dacă și în rai se vorbea românește și ea înțeleghe, ce vorbește oamenii, nu cum o înspăimîntase Vasile acelu sînt și alții, și cîntăci, și susi, unguri, sirbi, și ea vîi și-amar, și în Babilon...
— În prima mașină merge maiorul Anton Dumitrescu, căpitanul Gherghel Arpad și plutonierul Dumitru Bilă...
— Și regele se apropie de ea... Măcar do-ar căuta striguri copii să mînce și nu să vină...
— În cea de-a doua merg eu, și rîmîn tot la via, zise regele, mîncînd un strugure... Colonelul Emilian Ionescu, aghiotantul regal, surise regele, pară zîrînd-o pîtită după un arac, pe pîmînt, Mireea Ioanțîni și fac Vergotii. În ultima, cei doi subofitieri, și cei doi ostași din batalionul de garda regală, voi doi, zise el către cei de lîngă clăia de fin... Voi sînteți paza mea. Plecăm? Mai zise el și fără să aștepte răspunsul se îndreaptă spre mașini cu strugurele în mină...
— Ea mai vru să vadă ceva, dar nu știu precis ce. Aștepta ceva, dar ce?... Ce? se întrebă, auzînd mașinile cum pornesc și se des de sosea, ce? A uite că o vad, își zise, e o pasăre, o pasăre, un graur?... Sfințul Haralambie în haina lui roșie privi cum se îndepărtau mașinile urînd, și sfințul Constantîn, și sfințul cel care era ca Buzădeurepe, și Milica întîns-mina, pasărea se apropia, uite că se apropia... Trebuie să se așeze în palma mea, iat-o, privi-o... Trebuie să se așeze în palma mea, iat-o, privi-o... Mașinile nu se mai auziră și sfinții se topiră prin vie, să mînce struguri, și ea stătea cu praia în mîini și se baze pe degete pasărea galbenă, care nu era graur... și ea i se așeză, galbenă, și chiar atunci dinspre capătul viei se auzi goarna lui Vasile și el se apropie de ea schiopătînd, cîntînd din goarna lui armăie, în izmene venind spre ea, cîntînd, înconjurat de o nuntă de futuri copii, cîntînd la mîini de futuri copii, ce venea spre ea, Vasile, șontorogul, apropiindu-se de ea prin vie...

Marin Gherasim : „Absidă”

— Si-au avut o viață plină de copii și de nepoi, ce viață grozavă, doamne... Ei, dar cu banii... La nuntă au aruncat cu bani peste ei, soru-sa Aurica a aruncat de s-a spîtit peste ei și tot felul de bani mărunți, să calce pe ei, să calce pe bani, și-au călcat pe bani, viața să le fie așa... numai pe bani să calce... Dar ce vrei, nu toate se nimeresc, Ei, și? O, ce nopți și ce zile au fost, ce nopți și ce zile...
— I se făcu sete dar nu bău apă din urciulul lăsat de Lică lîngă piciorul patului. Sub o strachină era un codru de pine și niște brînză, și mai era și mărul... Îeși din casă, aerul era parca sfințit, plin de pace, via dăta în plîng mîroasă... Si strugurii copti erau dulci, erau dulci... De-asta se-nviteau grauri pînă peste vie, păsările cerului ciuguleau și ele, și ele...
— Se așeză pe pîmînt, înconjurată de frunzele vitei de vie și de nuntă ei și de Aurica și de copiii... Bătea luna de sus, albînd pîmîntul. Ca în noaptea cînd cu Vasile... o, încă nu erau... erau copti, copilandri... Și s-au dus la furat de lubeți cu Aurica și cu... o, cu mai mulți de seama lor, prin salcîmi... Si Vasile a zis, cum era el schiop, să se dezbrace în pielea goală ca să nu-i vadă ăla cu lubețele de n-o îl dormănd... și să-i gonească... Să ascundă toatele în boji, și de i-o vedea Potricală, trezi din beție cumva de ei, să creadă că sînt morți și să se sperie și să stea dracului în covor... Iar de s-o lua după ei și să n-aivă, de ce să-i prîndă, dacă n-aveau nici cămăși... Dar oare de ce-si amintea ea de lubețele vitei de urzici și de nuntă ei și de Aurica și de toate lucrurile de pe pîmînt, de lună și de rîsul de Potricală și de toate intîmplările de pe pîmînt pe care le trăise și le auzise, de ce veneau către ea acele zile și nopți îndepărtate, ca și cum nu se îndepărtaseră nicodată de ea și rămăseseră mereu aproape și vie, de ce urzicile acelea o mai?... Si cum atrîna doborîndul în virful clăii cu fin, și cum foseau frunzele porumbului, și cit de dulci erau strugurii copti, și ce... Doamne, își zise, stau lîngă struguri, ce aproape e luna, dîncole de doborîndul nărod, parca stau aici de cînd e... Da, parca stătea acolo de la începuturile lumii, de cînd păsise pe pîmînt și edificîtoare de data aceasta, aflînd strugurii copti și dulci, și păsări trecînd în goană,

— Si-au avut o viață plină de copii și de nepoi, ce viață grozavă, doamne... Ei, dar cu banii... La nuntă au aruncat cu bani peste ei, soru-sa Aurica a aruncat de s-a spîtit peste ei și tot felul de bani mărunți, să calce pe ei, să calce pe bani, și-au călcat pe bani, viața să le fie așa... numai pe bani să calce... Dar ce vrei, nu toate se nimeresc, Ei, și? O, ce nopți și ce zile au fost, ce nopți și ce zile...
— I se făcu sete dar nu bău apă din urciulul lăsat de Lică lîngă piciorul patului. Sub o strachină era un codru de pine și niște brînză, și mai era și mărul... Îeși din casă, aerul era parca sfințit, plin de pace, via dăta în plîng mîroasă... Si strugurii copti erau dulci, erau dulci... De-asta se-nviteau grauri pînă peste vie, păsările cerului ciuguleau și ele, și ele...
— Se așeză pe pîmînt, înconjurată de frunzele vitei de vie și de nuntă ei și de Aurica și de copiii... Bătea luna de sus, albînd pîmîntul. Ca în noaptea cînd cu Vasile... o, încă nu erau... erau copti, copilandri... Și s-au dus la furat de lubeți cu Aurica și cu... o, cu mai mulți de seama lor, prin salcîmi... Si Vasile a zis, cum era el schiop, să se dezbrace în pielea goală ca să nu-i vadă ăla cu lubețele de n-o îl dormănd... și să-i gonească... Să ascundă toatele în boji, și de i-o vedea Potricală, trezi din beție cumva de ei, să creadă că sînt morți și să se sperie și să stea dracului în covor... Iar de s-o lua după ei și să n-aivă, de ce să-i prîndă, dacă n-aveau nici cămăși... Dar oare de ce-si amintea ea de lubețele vitei de urzici și de nuntă ei și de Aurica și de toate lucrurile de pe pîmînt, de lună și de rîsul de Potricală și de toate intîmplările de pe pîmînt pe care le trăise și le auzise, de ce veneau către ea acele zile și nopți îndepărtate, ca și cum nu se îndepărtaseră nicodată de ea și rămăseseră mereu aproape și vie, de ce urzicile acelea o mai?... Si cum atrîna doborîndul în virful clăii cu fin, și cum foseau frunzele porumbului, și cit de dulci erau strugurii copti, și ce... Doamne, își zise, stau lîngă struguri, ce aproape e luna, dîncole de doborîndul nărod, parca stau aici de cînd e... Da, parca stătea acolo de la începuturile lumii, de cînd păsise pe pîmînt și edificîtoare de data aceasta, aflînd strugurii copti și dulci, și păsări trecînd în goană,

— Si-au avut o viață plină de copii și de nepoi, ce viață grozavă, doamne... Ei, dar cu banii... La nuntă au aruncat cu bani peste ei, soru-sa Aurica a aruncat de s-a spîtit peste ei și tot felul de bani mărunți, să calce pe ei, să calce pe bani, și-au călcat pe bani, viața să le fie așa... numai pe bani să calce... Dar ce vrei, nu toate se nimeresc, Ei, și? O, ce nopți și ce zile au fost, ce nopți și ce zile...
— I se făcu sete dar nu bău apă din urciulul lăsat de Lică lîngă piciorul patului. Sub o strachină era un codru de pine și niște brînză, și mai era și mărul... Îeși din casă, aerul era parca sfințit, plin de pace, via dăta în plîng mîroasă... Si strugurii copti erau dulci, erau dulci... De-asta se-nviteau grauri pînă peste vie, păsările cerului ciuguleau și ele, și ele...
— Se așeză pe pîmînt, înconjurată de frunzele vitei de vie și de nuntă ei și de Aurica și de copiii... Bătea luna de sus, albînd pîmîntul. Ca în noaptea cînd cu Vasile... o, încă nu erau... erau copti, copilandri... Și s-au dus la furat de lubeți cu Aurica și cu... o, cu mai mulți de seama lor, prin salcîmi... Si Vasile a zis, cum era el schiop, să se dezbrace în pielea goală ca să nu-i vadă ăla cu lubețele de n-o îl dormănd... și să-i gonească... Să ascundă toatele în boji, și de i-o vedea Potricală, trezi din beție cumva de ei, să creadă că sînt morți și să se sperie și să stea dracului în covor... Iar de s-o lua după ei și să n-aivă, de ce să-i prîndă, dacă n-aveau nici cămăși... Dar oare de ce-si amintea ea de lubețele vitei de urzici și de nuntă ei și de Aurica și de toate lucrurile de pe pîmînt, de lună și de rîsul de Potricală și de toate intîmplările de pe pîmînt pe care le trăise și le auzise, de ce veneau către ea acele zile și nopți îndepărtate, ca și cum nu se îndepărtaseră nicodată de ea și rămăseseră mereu aproape și vie, de ce urzicile acelea o mai?... Si cum atrîna doborîndul în virful clăii cu fin, și cum foseau frunzele porumbului, și cit de dulci erau strugurii copti, și ce... Doamne, își zise, stau lîngă struguri, ce aproape e luna, dîncole de doborîndul nărod, parca stau aici de cînd e... Da, parca stătea acolo de la începuturile lumii, de cînd păsise pe pîmînt și edificîtoare de data aceasta, aflînd strugurii copti și dulci, și păsări trecînd în goană,

— Si-au avut o viață plină de copii și de nepoi, ce viață grozavă, doamne... Ei, dar cu banii... La nuntă au aruncat cu bani peste ei, soru-sa Aurica a aruncat de s-a spîtit peste ei și tot felul de bani mărunți, să calce pe ei, să calce pe bani, și-au călcat pe bani, viața să le fie așa... numai pe bani să calce... Dar ce vrei, nu toate se nimeresc, Ei, și? O, ce nopți și ce zile au fost, ce nopți și ce zile...
— I se făcu sete dar nu bău apă din urciulul lăsat de Lică lîngă piciorul patului. Sub o strachină era un codru de pine și niște brînză, și mai era și mărul... Îeși din casă, aerul era parca sfințit, plin de pace, via dăta în plîng mîroasă... Si strugurii copti erau dulci, erau dulci... De-asta se-nviteau grauri pînă peste vie, păsările cerului ciuguleau și ele, și ele...
— Se așeză pe pîmînt, înconjurată de frunzele vitei de vie și de nuntă ei și de Aurica și de copiii... Bătea luna de sus, albînd pîmîntul. Ca în noaptea cînd cu Vasile... o, încă nu erau... erau copti, copilandri... Și s-au dus la furat de lubeți cu Aurica și cu... o, cu mai mulți de seama lor, prin salcîmi... Si Vasile a zis, cum era el schiop, să se dezbrace în pielea goală ca să nu-i vadă ăla cu lubețele de n-o îl dormănd... și să-i gonească... Să ascundă toatele în boji, și de i-o vedea Potricală, trezi din beție cumva de ei, să creadă că sînt morți și să se sperie și să stea dracului în covor... Iar de s-o lua după ei și să n-aivă, de ce să-i prîndă, dacă n-aveau nici cămăși... Dar oare de ce-si amintea ea de lubețele vitei de urzici și de nuntă ei și de Aurica și de toate lucrurile de pe pîmînt, de lună și de rîsul de Potricală și de toate intîmplările de pe pîmînt pe care le trăise și le auzise, de ce veneau către ea acele zile și nopți îndepărtate, ca și cum nu se îndepărtaseră nicodată de ea și rămăseseră mereu aproape și vie, de ce urzicile acelea o mai?... Si cum atrîna doborîndul în virful clăii cu fin, și cum foseau frunzele porumbului, și cit de dulci erau strugurii copti, și ce... Doamne, își zise, stau lîngă struguri, ce aproape e luna, dîncole de doborîndul nărod, parca stau aici de cînd e... Da, parca stătea acolo de la începuturile lumii, de cînd păsise pe pîmînt și edificîtoare de data aceasta, aflînd strugurii copti și dulci, și păsări trecînd în goană,

— Si-au avut o viață plină de copii și de nepoi, ce viață grozavă, doamne... Ei, dar cu banii... La nuntă au aruncat cu bani peste ei, soru-sa Aurica a aruncat de s-a spîtit peste ei și tot felul de bani mărunți, să calce pe ei, să calce pe bani, și-au călcat pe bani, viața să le fie așa... numai pe bani să calce... Dar ce vrei, nu toate se nimeresc, Ei, și? O, ce nopți și ce zile au fost, ce nopți și ce zile...
— I se făcu sete dar nu bău apă din urciulul lăsat de Lică lîngă piciorul patului. Sub o strachină era un codru de pine și niște brînză, și mai era și mărul... Îeși din casă, aerul era parca sfințit, plin de pace, via dăta în plîng mîroasă... Si strugurii copti erau dulci, erau dulci... De-asta se-nviteau grauri pînă peste vie, păsările cerului ciuguleau și ele, și ele...
— Se așeză pe pîmînt, înconjurată de frunzele vitei de vie și de nuntă ei și de Aurica și de copiii... Bătea luna de sus, albînd pîmîntul. Ca în noaptea cînd cu Vasile... o, încă nu erau... erau copti, copilandri... Și s-au dus la furat de lubeți cu Aurica și cu... o, cu mai mulți de seama lor, prin salcîmi... Si Vasile a zis, cum era el schiop, să se dezbrace în pielea goală ca să nu-i vadă ăla cu lubețele de n-o îl dormănd... și să-i gonească... Să ascundă toatele în boji, și de i-o vedea Potricală, trezi din beție cumva de ei, să creadă că sînt morți și să se sperie și să stea dracului în covor... Iar de s-o lua după ei și să n-aivă, de ce să-i prîndă, dacă n-aveau nici cămăși... Dar oare de ce-si amintea ea de lubețele vitei de urzici și de nuntă ei și de Aurica și de toate lucrurile de pe pîmînt, de lună și de rîsul de Potricală și de toate intîmplările de pe pîmînt pe care le trăise și le auzise, de ce veneau către ea acele zile și nopți îndepărtate, ca și cum nu se îndepărtaseră nicodată de ea și rămăseseră mereu aproape și vie, de ce urzicile acelea o mai?... Si cum atrîna doborîndul în virful clăii cu fin, și cum foseau frunzele porumbului, și cit de dulci erau strugurii copti, și ce... Doamne, își zise, stau lîngă struguri, ce aproape e luna, dîncole de doborîndul nărod, parca stau aici de cînd e... Da, parca stătea acolo de la începuturile lumii, de cînd păsise pe pîmînt și edificîtoare de data aceasta, aflînd strugurii copti și dulci, și păsări trecînd în goană,

virgil teodorescu

Depart

O vară albă și albastră e-a jurul meu ca e pădure, și vine-o pasăre mîmăștră și cînd odorn e să mă fure, și-a să mă ducă cine știe unde într-un odînc frumos de munte.

Da sau nu?

Am să scot capra din peșteră și am s-o duc să păcă, apoi am să-l învețesc ugerul în flori și coarnele în velor, zic să scot capra din peșteră, dar parca nu mă-nău, — pasemne tot o mai bine să tol pe ea toamna.

Ce zăpăceală...

Ce zăpăceală-n vreme aduce vîntul seară, ce zăpăceală-n frunze cînd se desprind din pom,

ajungi din om neon, pîndurul melancolic ce urmărește floap pîndurul melancolic ce urmărește floap pîndurul melancolic ce urmărește floap

Marin Gherasim : „Frasini”

Frasini

După îngropăciune va urma un bal, și putea chiar de pe acum să ațest, un bal modest, dar unde, la sunetele orgii, vor dansa și plogii.

Înainte însă și cu precădere onora le va face multă plăcere să se refere la trecut: voi asculta din groapă, mut, plînjînd în vid, ațel vocabular stupid. Nimeni nu va vorbi urit, nici cei pe care i-am plesnit peste rit.

Dispariția mea va fi un motiv ca totul să decurgă cit mai cursiv, voi fi lăudat ca o vită betoagă scoasă în viznare la obor, și poate unii vor sări într-un picior.
Cînd eram foarte tînar, am scris un poem pe o foaie de caiet de aritmetică, în care ziceam că voi muri cu gura intr-un os de col, deschizîndu-mi pieptul spre est, ziceam că voi muri ca un leșt imens și imun, jeli de femei mirosînd a săpîm galben, fier în cazon, și înălțam un imn ațelui memorabil an cînd urma să fiu miliardarul violetelor mușcăturii, miliardarul de dimburi, cîmpii și păduri, de arbori obosiți și triste clavocine,

Virgil Teodorescu

de osuare cu oase lustruite, frumoase, miliardar de litere aldine.

Cam așa vorbeam despre mine într-un poem vechi de vreo cincizeci de ani, scris la tîrziu mării, într-o după amiază, cînd cureții reci mi țineau conștiința trează, așa vorbeam mormînd ca un tînar urs, — mormăitul s-a pierdut pe parcurs, dar poate că la acel modest bal voi putea prezenta un mormăit sepulcral.

Desigur vor veni și frasinii la groapă fosnind liniștiți ca o apă, ei nu vor lipsi din acel loc cu trunchiul prins în inele de foc, vor veni învețiți în mantale și din horțele lor ideele regretul și cîntul de jale va suna oțit de odînc, va veni oțit de departe, că cine știe poate mă voi trezi din moarte.

Două miini

O mină spală gardul și alta spală iapa și amîndouă spală cercul vagabond care atrîna de ciligril bont pe care-l ruginise bine apa.

Atîtea triste jertfe (și într-un fel integre) atîția măcelorii căzuți în șanț, panteofi cu scîr, sau alții fără bran, mîsoși albe fără capre negre.

Un subteran cu rodii la gura unui puț într-un costum de interpret, ușor, împodobit cu pene lungi de struț.

Să ai o sobă

Cu-alălu-nțreg de forme mă-nvăluia încet, cu vechile litanii repuse iar în drepturi, eribile ca spasmul corțelilor concepuți, — ca un deșteptător într-un boschet.

Măi tonților, dați foc la brutărie și vreți să coaceți pîinea în geamii hrînd un moraton de-ageamii înșiruiți pe o șosea pustie?

Azvrîre-n sobă otrăvita floră de vrei să fi cu-adevărat soldat, decide-te voi mad automat, — și-atunci voi alerga să joc în heră.

Cei care se feresc...

Cei care se feresc de soare
cu chipul negru, negru corb,
căci s-au hrînit cu carnea unui atlet atins
de-un straniu morb,
au membrele înfășurate într-un cerceaf
matriculat,
minjît de o ștampîla mare
care pătează orice pat.
Iar ochii lor fără culoare fac cafe-norș, și ca la chiori
și sînt serviji de o subrețe ce alignește unorii,
pe cînd fosforescenta gleznă,
ca putredele garduri moi,
pătrunde în orbita goală, alene,
ca un car cu boi,
ieșînd, apoi, ca un fiacru,
ațit de bine lustruit
încit îi pare că fusese păstrat în burta
unui chit.

radio

plastică

Doi pictori

muzică

Pledoarie pentru muzical

Spiritul molipsitor al poeziei acaparează de mai multe zile (săptămîni, chiar) publicistica literară. Se spun atît de multe lucruri despre poezie, și sînt atît de aforice — cu sentimentul imposibilității de epuizare. Ea mai mult poate, cu sentimentul fericit al adîncirii conștiinței de sine a poeziei.
În ordinea firească a lucrurilor, adică respectînd obiceiul sincronizării tematiche în publicistica noastră, Revista Literară rîdică din 15 (și 21) octombrie a fost dedicată poeziei. Emisiunea a debutat cu o scurtă panoramă a poeziei românești contemporane, pe care autorul, Dumitru Micu, a conceput-o dintr-un punct de vedere al tipologiei creatoare. Luîndu-și precăuțiile de rigoare în întreprinderea sa, criticul Eugen Simion a făcut o elegantă voltă printre probleme de mai multe feluri ce privesc lirica postbelică — abundența și calitatea creației, efortul de înnoire tematică și stilistică, relația cu marii poeți contemporani, interesul față de ultimii debutanți, modernitatea spiritului critic ce apare implicînd în poezia noastră din ultima vreme.
Interviu emisiunii, cu Constanta Buzea, a reprezentat accentul de încredere venind din partea unui poet, încredere nu numai în poezie, dar și în disponibilitățile de receptare a poeziei. Vocea egală, alb-mecolată, a rostit o pledoarie pentru demnitatea

morala a poetului de orice vîrstă și a postulatului ideea că numărul mare de poeți tineri — și faptul că ei apar într-o grădîniță îngrîșită — sînt condiții de deosebită și descurajare, ci, dimpotrivă, de creație excepțională. Emisiunea a mai cuprins o relație în legătură cu sărbătorirea a 25 de ani de la înființarea revistei „mașgare” Ighaz Său, din Tirgu Mures, un jurnal de reporter despre Iași — capitala Poeziei săptămîna aceasta — scris de Florin Costinescu și cronica ultrascurtă a lui Constantin Visan, care de data aceasta s-a referit tot la poezie, anume la teatrul de poezie, un alt eveniment, cum bine se știe, al anoului nostru poetic.
În rest, intermezzo-ul liric „de rutină” nu a lipsit; o serie de autori au citit din creația lor cite o poezie: Eugen Jebeleanu, Nicolae Dragos, Letay Lăloș, Ion Horea, Grikore Hăgiu, Corneliu Sturzu, Nicolae Berwanger, Dan Verona, Violeta Zamfirescu, Ion Caralea. Întîl să demonstrăm interesul real pe care ascultătorul poate să îl aibă față de rostirea versurilor. Există poeți care au într-adevăr darul să transmită prin lectură lor un sens, o sugestie în plus față de puterea cuvintelor însemnate pe pagină. Însă credem că nu e o practică favorabilă recepției de poezie analogoarea cite unei mici piese lirice

Dialog la Cochirleni

Cochirleni este o groapă imensă, așezată la 20 km de Cernavodă, păzită de mai multe coline acoperite de o iarbă sîrmoasă, plină mereu de un praf lipicios. Dacă te uci pe una dintr-
tre ele, vezi o succesiune de spinării uriașe de berbeci, intrați, ai impresia, de la începutul lumii, într-un somn geologic total. Pe spinările acestor berbeci scitici a fost cultivată însă viața de vie, și asprimei peisajului este corectată de geometria rîndurilor dreptei sau circulare.

Strugurii sînt mari ca niște ugeri cu boabele gata să crape sub presiunea energiei luminoase din interior. Strivite, boabele lasă un parfum discret care-ți aburește cerul gurii... Din cînd în cînd se aude, exact ca în Priveliștile lui Fundoianu, cite un pocnet îndepărtat. Sînt poate dovleci care explozează în porumbiștile de pe malul Dunării sau sînt unelte misterioase ale toamnei care încep aici devreme și ține mult, ni se spune, într-o agonie lentă, luminoasă.

N-am auzit chiotetele oamenilor de la crama, n-am văzut suvoii mustului țîșnind din teacuri, n-am zărit nici pe junele culegătoare cu coșurile pe cap, cîntînd voios ca în cunoștință, vechile doare în fața culegătorului spre vin este, acum, mai scurt. Din ladă, el merge direct în teacurile mecanice și, de aici, prin țevi nevăzute ajunge în butoaie sau, dacă strugurele este exemplar în speța lui, ia o cale mai complicată spre pîntecul consumatorului necunoscut. Poezia, așadar, după amiaza împănă, rămîne doar în fața culegătorului. Dinți de metal care apucă și strîmbe cu lăcomie boabele bolnave de soare îmi dau un sentiment de cruzime rece, impersonală. Din ugerul transparent nu mai rămîne decît un jalnic cadavru.

Dialogul ce urmează a avut loc în acest cadru scitic îmblînzit, într-o după amiază împănă de octombrie, după ce studenții profesorii filologi au realizat, bineînțeles, cele 40 de lădite, norma fatală... Un dialog pornit spontan, fără protocol, fără ierarhii, fără dorința de spectacol spiritual. Participă la el și doi studenți fizicieni, oameni, îmi dau seama numai decît, cu lecturi bogate, ageri la minie și hotărîți în opiniile lor. Filologii au, de la început, un aer obosit, literatura le pare, aici, un subiect frivol, atele sînt neliniștile lor. Privesc cu oarecare superioritate (superioritatea profesionalistului), tac în chip elocvent, apoi, cînd discuția se aprinde, ei lespădă hainele blazării, se insufletește, devin polemici. Cineva încearcă să aducă discuția pînă la G. Călinescu (Universul poeziei) despre simbolul strugurelui în artă. N-are succes, strugurele este pentru noi un obiect halucinant de concret, îl visăm noaptea, îl trecem de două mii de ori prin mîni, ziua. Sîntim cu toții că acolo unde există un prea plin al vieții nu este loc pentru literatură, opera imaginației. Discuția evoluează rapid spre acele teme, mai abstracte. Cînd simți praful cleios pe picioare, ai o poftă nebună să vorbești despre torsul stelar.

— Tovarășe profesor, de ce spune sfîntul Augustin că poezia este vinul diavolului? asta că să rămînem în domeniul nostru viticol! Face, cumva, o aluzie la puterea ei de a îmbătă spiri-tul, de a delira strîmbînd dreapta imagine a lumii?

— Sfîntul Augustin numește, într-adevăr, în *Contra Academicos*, poezia ceea ce spui că o numește un elixir primedios, pentru suflet, o asfizie a necuratului. Sînt și definiții mai măgulitoare, mai limitate să-ți citez una singură, găsită într-o enciclopedie a societății arabe: "nevoie de poezii, cum noaptea are nevoie de stele". Sau, dacă vrei, îți mai citez una, dintr-un latin: poezii și regi nu se nasc în fiecare an... — Bine, bine, dar noi avem, azi peste 500 de poeți și apar în fiecare an, alții, ironiști și manieristi, vizionariști, intelectualizanti, spiritie agreste, spirite citadine, poeți și poezie.

— Te rog, nu aborda problema poeziei în poezie. Poezia, ca și ineria, n-are sex. Am făcut imprudență să vorbesc, în termeni, cit se poate de măgulitori, despre lirica feminină și mi-au sărit toate poezetele de limbă română în cap. Unele dintre ele nu-mi mai răspund la salut. **Feminia, feminitate** sînt, pentru ele, ai citit poate și dumneața presa literară, niște noțiuni fără sens. Degeaba spun eu că lirica feminină nu-i o sintagmă peiorativă, nimeni nu mă crede. O distinsă poeză vede în această formulă o violență a criticului (sau, mă rog, o prejudecată) și se grăbește să mă admonesteze. N-ai fi crezut niciodată că feminitatea să irite în așa măsură pe unele autoare încît vîd rău înaintea ochilor cînd vine vorba, în critică, despre această noțiune. Să mai spui că marea lirică a trecut, adesea, prin ferestrele **feminității** și că de la eros la cosmos niciuna dintre teme fundamentale nu-i este străină **liricii feminine**?

Spun, dar parcă aud replica: acestea sînt temele (miturile) generale ale poeziei, de ce nu se vorbește, totuși, de poezia masculină, de ce această staturitoare discriminare în privința feminității?

Ce să mai zic! Îmi este tot atît de greu să răspund la această întrebare, ca și cum ar trebui să răspund de ce femeia naste copii, iar bărbatul nu. Mărturisesc că nu știu, dar vin și mă întreb la rîndul meu: din condiția că femeia cunoaște miracolul procreației să nu rezultă nimic pentru poezie? Nici o nuanță a sensibilității lirice să nu se diferențieze din contactul intim cu astfel de procese vitale?

Nu știu ce credeți dv, dar pentru mine poezia care își asumă, cu curaj estetic, riscul de a vorbi despre toate acestea face un pas spre marea poezie. Nu sînt de părerea lui Baudelaire care se întreba, mirat, pentru ce sînt lă-

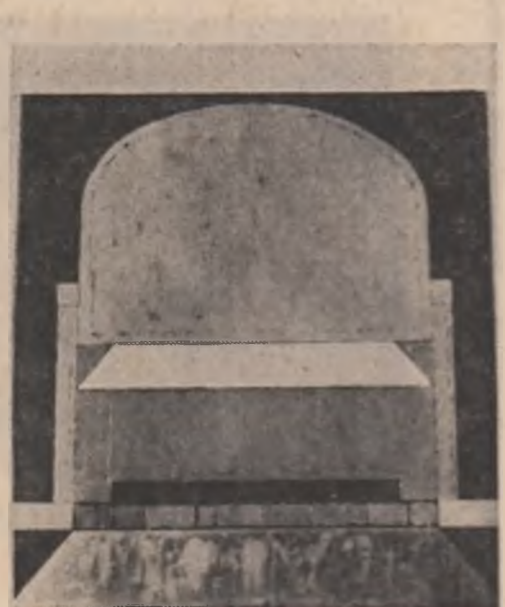
sate femeile să intre în biserică: „ce conversație — zicea el, malitios — pot avea femeile cu Dumnezeu?! Pot, din moment ce Sfînta Theresa d'Avila simțea corporal Sfîntul spirit și vedea, în crizele de extaz, imaginea fizică a divinității. Florul metafizic nu-i o vocație masculină, dar îmi vine să zic că sînt teme, mituri pe care nu le pot aborda, din interior, decît poezetele.

— **Feminitatea** este, dacă înțeleg bine, un privilegiu în artă. Un privilegiu pe care cîteva poezete române îl refuză cu furie rece. Mă sînt ispitit, tovarășe profesor, să cred că furia aceasta pornește dintr-un orgoliu rînit. Nu cumva autoarele în cauză nu sînt lăudate prea mult și atunci intervine obișnuita diversivnă (justificare exterioară)? **Feminină** sau ne-feminină, poezia trebuie să spună ceva ce n-a fost încă exprimat în același fel. Noutatea în artă (nu știu dacă nu parafrazez pe cineva) este a redescoperii miracolele vechi. Cînd o poeză îmi vorbește, ca Sapho, despre eros, o lumină se aprinde în spiritul meu...

— Poate să fie și ceea ce spui dumneata, dar, spun drept, nu mai vreau să caut rădăcinile acestei dispute. Ca să încheiem mai fericit această paranteză, dă-mi voie să-ți citez (din memorie) o propoziție din Hugo: **dacă Dumnezeu n-ar fi făcut femeia, n-ar fi făcut floarea.**

Să ne întorcem la Sfîntul Augustin. Poezia ca instrument al spiritului rău...

— Impresia mea este, tovarășe profesor, că poezia contemporană suferă de un complex al poeziei. Nu fac un paradox, este o realitate, poezia este bolnavă de propria inteligență. Are dreptate bărbintele Augustin, poezia devine, uneori, un vin al diavolului, ne îmbătă cu vorbe, ne ametește cu delirul frazelor. Nu sînt un spirit traditionalist (o noțiune ce ar trebui, de altfel, redefinită, căci a cînta procesele fundamentale din univers nu înseamnă a te așeza pe o poziție conservatoare!), nu sînt, zic, tradiționalist, dar bolboroseala aceasta de versuri deștepte mă scoate din fire. Vreau în poezie mai multă sinceritate, chiar dacă poezia este

Marin Gherasim: „Scaun”

o creație, vreau o imagine mai liberă, mai liberă de ipoteze, mai liberă de vîrtej, pe care le dăsc prin reviste sau din impresia de poezie obșesivă. Sau de o teoretică incanescenă.

— Dă-mi voie (intervine studentul-fizician), vorbind despre poezie, ai intrat fără să vrei într-o stare de revoltă. Nu este uimirea cea mai bună pentru a discuta despre „vinul diavolului”. Poezia este de mai multă feiuri, pentru că și sensibilitatea umană (ceea care face poezie și aceea care o primenește!) este diferențiată. Eu cer poeziei să fie elocventă în raport cu genul ei. Nu detest pe bucolici pentru că sînt un citadin fanatic și mă pregătesc pentru o profesiune prin excelență citadină. Sansa poeziei este să se adreseze tuturor și să cultive în noi dorul de universuri imaginare. Cine nu sadește în spiritul meu o floare, indiferent de natura ei, n-a comunicat cu mine. Iar dacă nu comunică, salut, de vină este poezul sau de vină sînt eu. Nu mă grăbesc să arunc vina pe poet... Un prieten, care are o anumită experiență îmi spune că puțină lume știe să bea. **Adverbiații** profesioniști ai băuturii nu se îmbată. El intră doar în acea stare specială care te face să descoperi sub geometria înghețată a lumii imperceptibile metamorfозă a lucrurilor...

— Ajungeți departe. L-ați părăsit de mult pe sfîntul Augustin. El voia să spună un lucru mai simplu pe care l-ați intuit, de altfel: poezia este o minciună care deschide porțile universului. Ea trece de pragul la care se opreste rațiunea ordonatoare, exactă. Ea îmbătă spiritele și cultivă în ele o geografie imaginară... Vinul acesta naste îndoielă și, acolo unde există îndoielă, cunoașterea progresaază...

Eugen Simion

Marin Gherasim: „Tezaur”

Istoria literaturii între Ormuzd și Ahriman

Urmare din pag. 1

ales factorul de continuitate al activității lor, capacitatea de a colabora la edificarea conștiinței de sine a literaturii române din diverse unghiuri, decît a exhiba cu obstinație disensiunile dintre ei, a procedea cu insistență la ierarhii de valoare care deformează imaginea unei personalități literare în favoarea alteia. Mulți concep istoria literară manicheic și înțeleg supremația unei personalități neapărat în dauna alteia. Ghera a fost redescoperit acum mai bine de două decenii și opus cu o inversurare demnă de o cauză mai bună lui Măiorescu. Unul era îngerul, celălalt era demonul. Terenul agitat al istoriei literare române oferă o excelentă materie acestui viciu de gândire, tipic episcopului literar de acum aproape trei decenii pe care-l sumăm cu un termen insuficient „proteolul”, viciu capabil și astăzi de resurrecție în anumite minți care concep atît dinamica vieții literare contemporane, cît și reconsiderarea marilor noastre valori literare în chip manicheic. Că problema este reală ne-o probează și Eugen Simion care într-un articol recent din *Lucafaurul* (nr. 4) ține să sublinieze salutară atitudine a unui critic de azi, care „nu cere excluderea lui E. Lovinescu din istoria literaturii române pentru că a tubeste pe G. Călinescu sau că lui Tudor Arghezi, pentru că, spiritual, se simte mai aproape de Lucian Blaga”. În paranteză să spună nu cunoașterea încercarea de contestare a calității creației literare prin supralicitarea celor călinesceni. **Martur** polemice se desfășoară exact invers, dar fie antilovinesciană, fie anticălinesciană, ea răsare calculat, în ambele cazuri pentru a domoște de un exclusivism păgubitor. Gestul asociativ, dacă despre disociație ar fi vorba, este dincolo de limitele firești.

Simplismul acestei viziuni manicheice de aursă postbelică duce la permanentizarea în peisajul istoric literar a unor polemici anacronice. Deschiderea și nu toaletă nouă ele sînt prezente în creația de astăzi, dar ca polemici de actualitate, ele sînt asociate cu o anumită viziune de lume, cu o anumită concepție de continuitate între critici care, la vremea lor, au schimbat între ei replici lipsite de management. Mi se par mai importante aceste aspecte de actualitate și de actualitate, pentru că, spiritual, se simte mai aproape de Lucian Blaga. În paranteză să spună nu cunoașterea încercarea de contestare a calității creației literare prin supralicitarea celor călinesceni. **Martur** polemice se desfășoară exact invers, dar fie antilovinesciană, fie anticălinesciană, ea răsare calculat, în ambele cazuri pentru a domoște de un exclusivism păgubitor. Gestul asociativ, dacă despre disociație ar fi vorba, este dincolo de limitele firești.

— Te rog, nu aborda problema poeziei în poezie. Poezia, ca și ineria, n-are sex. Am făcut imprudență să vorbesc, în termeni, cit se poate de măgulitori, despre lirica feminină și mi-au sărit toate poezetele de limbă română în cap. Unele dintre ele nu-mi mai răspund la salut. **Feminia, feminitate** sînt, pentru ele, ai citit poate și dumneața presa literară, niște noțiuni fără sens. Degeaba spun eu că lirica feminină nu-i o sintagmă peiorativă, nimeni nu mă crede. O distinsă poeză vede în această formulă o violență a criticului (sau, mă rog, o prejudecată) și se grăbește să mă admonesteze. N-ai fi crezut niciodată că feminitatea să irite în așa măsură pe unele autoare încît vîd rău înaintea ochilor cînd vine vorba, în critică, despre această noțiune. Să mai spui că marea lirică a trecut, adesea, prin ferestrele **feminității** și că de la eros la cosmos niciuna dintre teme fundamentale nu-i este străină **liricii feminine**?

Spun, dar parcă aud replica: acestea sînt temele (miturile) generale ale poeziei, de ce nu se vorbește, totuși, de poezia masculină, de ce această staturitoare discriminare în privința feminității?

Ce să mai zic! Îmi este tot atît de greu să răspund la această întrebare, ca și cum ar trebui să răspund de ce femeia naste copii, iar bărbatul nu. Mărturisesc că nu știu, dar vin și mă întreb la rîndul meu: din condiția că femeia cunoaște miracolul procreației să nu rezultă nimic pentru poezie? Nici o nuanță a sensibilității lirice să nu se diferențieze din contactul intim cu astfel de procese vitale?

Nu știu ce credeți dv, dar pentru mine poezia care își asumă, cu curaj estetic, riscul de a vorbi despre toate acestea face un pas spre marea poezie. Nu sînt de părerea lui Baudelaire care se întreba, mirat, pentru ce sînt lă-

„despre conștiința noastră retardată (partea noastră rea, diavolească) și conștiința noastră inventivă, anticaptoare, protoconică (adică partea ingerească)”. Nimeni, din cite știu, n-a pus în discuția despre „protoconism și sincronism” (*Lucafaurul*, nr. 41, 42, 1977) semnul paradiului asupra protoconismului și semnul ha-desului asupra sincronismului, dar, bineînțeles, că nu putem împiedica pe nimeni să vadă peste tot ingeri sau demoni dacă suflăm i-o cere. E aici un viciu de optică care divulgă poate o formă a minții. Blaga ridiculiza literatura care popula cu figuri biblice realitățile curente. De la gîndirismul condeielor interbelice pînă la manicheismul actual al criticilor literare e doar un pas. Alternativa inger sau demon nu e întîmplătoare însă pentru că mai departe ni se vorbește despre falsă dilemă „protoconism sau sincronism”, pe care însă n-a formulat-o nimeni în paginile pe care revista *Lucafaurul* a dedicat-o **Protoconismului și sincronismului**. Mai mult decît atît, participanții la discuție (Edgar Papu, Ov. S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea, Paul Anghel, Mihai Ungheanu) precizează că un concept nu elimină pe altul, că protoconismul completează sincronismul și invers. Criticul e însă superstitios și speriat de ingeri și demoni, inventează o dilemă pentru a se război curioș cu ea. Un articol din *Știința* vorbește alarmat sub aceeași semnătură din nou de falsă dilemă „protoconism sau sincronism”, văzută ca un pericol pentru mișcarea ideilor literare. E aici un mic bigotism istorico-literar care are plăcerea de a denunța cu voce clamorosoă trimeidii.

Cit despre faptul că un fin erudit ca Edgar Papu este expeditiv energetic și fără ezitări în vecinătatea unui tip infracțional ca Stănică Rațiu, cunoscutul cavalier de industrie din *Enigma Otiliei* pentru vina de a-și fi permis să aibă albe păreri decît indignatul critic („Să fim cearea mării, protoconici”) nu ne rămîne decît să observăm că micul fanatism istorico-literar are și resurse comice. Pulpana lui Stănică Rațiu e mică și de vreme ce, înaintea lui Edgar Papu atît Nicolae Iorga cît și G. Călinescu, atît Tudor Vianu cît și Vladimir Streinu sînt adepții unor idei protoconice privind literatura română, ne e teamă că vor fi necesare insistențe și solemne operații de croitorie pentru a-i introduce pe toți sub ea. Evident, nu-i putem sacrifica pe toți pe rugul lovinescian bine servit pînă acum de oficanții săi. Chiar dacă-și asociază pe neașul „ceara mării”, trumful alternativii lui Ormuzd sau Ahriman în istoria literară românească rămîne indoleptic.

Ion Vinea panlirist

Urmare din pag. 1

— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

Un scriitor al Unirii: Dimitrie Ralet

Urmare din pag. 1

Dimitrie Ralet, de la a cărui moarte se implinesc la 25 octombrie 120 de ani.

Dacă este sarcina istoricilor să repună în adevărata sa lumină activitatea acestui unionist înflăcărat, căruia i se datorează în mare parte descoperirea corespondenței compromițătoare pentru caimacamul reacționar Voștoridi, atît de importantă în succesul partidei unioniste, care — desi deputat al marilor proprietari — propune desființarea privilegiilor boierești și care luptă la Constantinopol, alături de Negri, pentru secularizarea averilor mănăstirești, îi revine însă istoriei literare îndatorirea de a recupera în Ralet pe unul din scriitorii marcanți ai epocii, adversar spiritual al puristilor în problemele limbii, pictor rafinat al moravurilor vremii și, mai ales, dusman declarat al necesității, nedreptății și favoritismului cu adresă precisă asupra propriedății. Dacă orientarea generală a scrierilor sale justifică pe deplin interesul nostru pentru o literatură simfonică a epocii, o parte particulară a prozei sale îndoaie în plasașă pe Ralet printre cei mai importanți scriitori de la mijlocul secolului trecut, între care trebuie să-și ocupe măcar astăzi locul cuvenit.

După începuturile romantice în gustul epocii, incluzînd traduceri din Lamartine (publicate în *Plăcerea simfoniei*, 1837, și în diferite perioade), Ralet își găsește adevărata vocație în proza satirică, în fiziologiile la modă atunci. Intenția didactică indiscutabilă a acestor proze este slujită de o fină capacitate asociativă, de observații pline de spirit și de ascuțite, împărțite cu o remarcabilă ușurință a expresiei, pe care adesea se extind popularizările care colorează și autentifică în moduri talentate portretistic al scriitorului. Deflează astfel prin fața cititorului numărate tipuri ale societății contemporane, cunoscute în parte din scrierile lui Negruzzi, Alessandri sau Kogălniceanu, dar avînd fiecare timbrul său particular, caracterizate prin originalitatea în ipostaze aparținînd de fapt ridicolului mușcător.

Ralet este și autorul unor pamflete în versuri care au cunoscut o largă răspîndire în epocă sub titlul generic de *Plutărul Moldovei*, iparite pe foi volante după reprimarea mișcării revoluționare din martie 1848; cele opt satire ale ciclului aparținînd principalelor instrumente ale reacțiunii, începînd cu *Plutărul* lui Mihail Sturdza, cite un portret violent colorat al fărâ-deleșilor care aduseseră țara la exasperare. Domnia lui Sturdza „ce, prin abuzuri, blăstem și ar adună” este denunțată în acele sale tipice: viznări de titluri și influență, fraude uriașe, neocotirea intereselor țării, samavolnicia în deciziuni, decăderea favorizării neașului, vortnicul Iordache Bălușca, poetul, și alții.

Impresurarea micii proprietăți răzeșești, fenomen caracteristic momentului, care apare și în alte scrieri din epocă, la Sion, la Alessandri, la Kotzebu (Laskar Viorescu) este tema unuia dintre nămolurile dramatice apărute în 1857: *Harț și Bănuș*. Cărașul, favorizism neașului, vortnicul Iordache Bălușca, poetul, și alții.

Impresurarea micii proprietăți răzeșești, fenomen caracteristic momentului, care apare și în alte scrieri din epocă, la Sion, la Alessandri, la Kotzebu (Laskar Viorescu) este tema unuia dintre nămolurile dramatice apărute în 1857: *Harț și Bănuș*. Cărașul, favorizism neașului, vortnicul Iordache Bălușca, poetul, și alții.

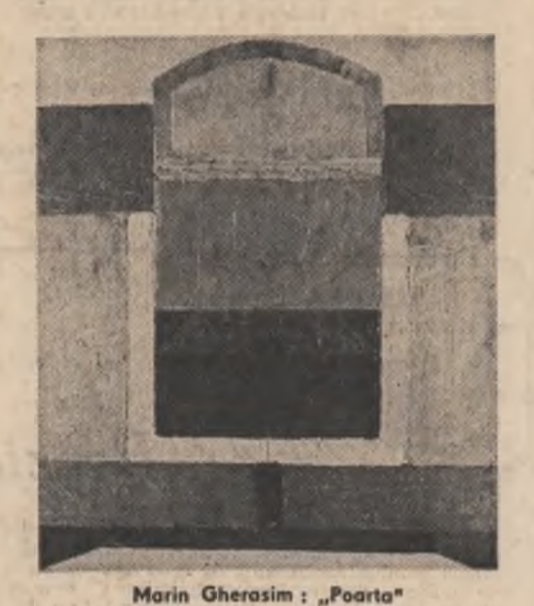
— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

Marin Gherasim: „Poarta”

— opinia curentă este că numai și numai în-trebuințind un vocabular de contra-maistru de uzină, în calitate de cuvinte pure în libertate, devii, în felul acesta, poet modern...

— E o revoluție lexicală.

— Este o concepție de califică de bărbier autodidact.

Pe cînd revoluția sensibilității — cea adevărată?

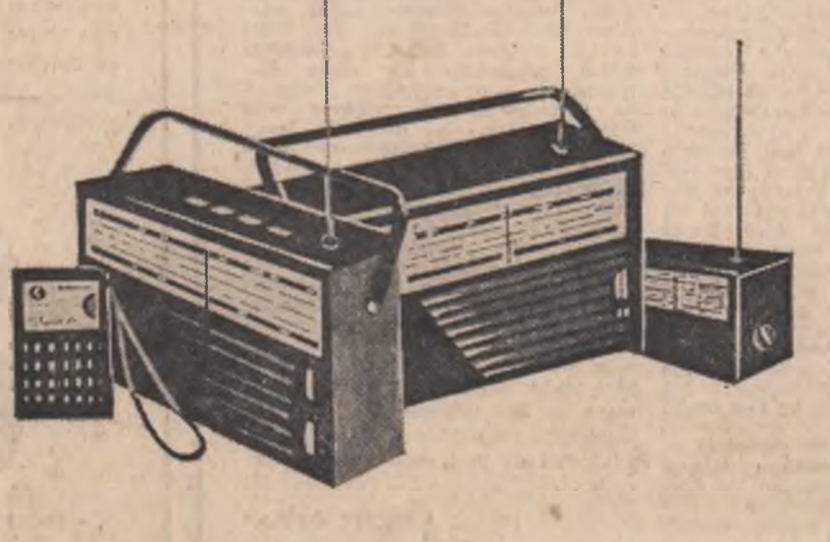
Futurismul lui Marinetti, vechi de un deceniu și jumătate, se măgulea a fi pus în libertate cuvintele. Așadar, era și o piatră în grădina acestei doctrine, atunci oarecum la putere, prin adieziunea la fascism a șefului ei. Vinea condamnă însă suprarealismul însuși, care-și alesese ca domeniu civilizația cu progresul tehnic cel mai avansat.

Radioreceptorul portabil — util în toate împrejurările

Acasă, în vacanță, în excursie, aparatele de radio sînt deosebit de utile și practice. De aceea, radioreceptorul portabil poate fi un cadou minunat pentru cei dragi dv. Magazi-nelle și raioanele specializate ale COMERTULUI DE STAT, vă invită să alegeți aparatul dorit, prezentîndu-vă următoarele aparate de radio portabile:

CORA	(1 L.U.)	prețul	345 lei
APOLLO	(1 L.U.)	„	345 „
PESCARUȘ	(2 L.U.)	„	450 „
ALFA	(2 L.U.)	„	540 „
COSMOS	(3 L.U.)	„	645 „
GLORIA	(4 L.U.)	„	1 450 „
PREDEAL-auto	(3 L.U.)	„	1 000 „

Principalele caracteristici tehnice ale aparatelor de radio portabile sînt: sensibilitate, selectivitate, claritate a sunetului care asigură o audiție perfectă. Toate aparatele de radio se pot cumpăra și cu plata în 18 rate lunare, cu un aconto de numai 20 la sută, conform dispozițiilor în vigoare.

ateier literar posta redacției

G. G. CRĂCIUN: Pagini interesante, în general, unele lungimi discursive („Omul negru”, „Energie potențială”), cele mai multe ușor decolate (în raport, desigur, cu rigurile publice). Cele mai bune, în a-mă părere, „Oda superficială”, „Ester”, „Indatorire”. Convorbirea pe care o propuneti nu e posibilă, deocamdată, dar ne puteți înfățișa mai pe larg problemele care vă frământă, cum și di-nu-nu-nu să vă gândiți după puterile noastre — un răspuns cit mai adecvat.

D. I. BANULESCU: Nu llo-ese nici acum unele semne bune, dar sint cteva mbrnne care se opun încă unui progres real. Mai întâi, aglomerarea excesivă a vorbelor (imbinare, uneori, forțat, anapoda), stăruin-ța explicativ-descriptivă, prin straturii succesive, împovărătoare de cuvinte etc. Apoi, versificația rigidă, monotona, cu iz vetust, pentru care manifestați o pretimpurie și exclusivitate preferențială, înainte de a fi descoperit, explorat, exercitat (măcar în parte) mulțimea de stiluri și modalități pe care le-a înregistrat lunga istorie a poeziei clasice și moderne. N-am putut sesiza, de la un pic la altul, nici o noutăți, nici un semn de progres, ceea ce, la virsta dv., nu e de bun augur. Indică instalarea cu totul precocă a unor obișnuințe, tabieturi și ticuri, o prematură tendință de profesionalizare, o scădere a curiozității și pasturii studioase. Nu începe îndoi-lă că, reflectând asupra acestor observații, veți deduce cu ușurință soluțiile și remediile potrivite.

RADU LENUȚA: „Meditati-le”, mărturia ale unui spirit lucid, de observație fină și de bun gust, sint de fapt un coro-

lar al vocației lirice, pe care n-aveți voie s-o abandonați („n-rocui” nefind, în cazul de față, decit un nevinovat fenomen de conjunctură).

L. MINZALESU: Nu sint lucruri noi, din păcate, în cele două plcuri. Pagini de nivel mijlociu, versificări convec-tionale, stăpînite de o grea monotonie, atît în sfera temelor și motivelor, foarte săracă cit și di-nu-nu-nu în privința mijloacelor de expresie (metaforă, lexic etc.). Scrieți prea mult, după cit se vede, o producție „de serie”, și zăboviți prea puțin și superficial în preajma cărții marilor creatori de poezie. E un drum gresit, fără perspective. (Ceva mai bine, în „Mamele”, „Destin”).

RADU ȘTEFAN: Abilități de ordin mai cu seamă formal, ar-tizanale, printre care poezia, cînd nu suferă stîngherită grav, pînă la anulare (sub meticoloa-se, contorsionate, adesea ofioa-se alături prozodice, lipsite de limpezime, fluiditate, rezonanță), rămîne un element deobicei subsidiar, ori chiar facultativ.

DOM PETRIC: E un lucru mai structurat, mai dens, mai amuzant ca deobicei.

ION AMINTE: E o dispoziție lirică incontestabilă, chiar dacă, deocamdată, se manifestă mai ales printr-o joacă adesea fără implicații mai profunde și mai substanțiale. Așteptăm, deci, noutăți mai consistente și decisive.

A. B. C.: Obsesii cam lugubre, dar, uneori, pagina capătă o anumită vibrație („Nebuna”), care ne lasă să sperăm în vești și mai substanțiale și mai con-cludente.

Geo Dumitrescu

N. R. Manuscrisele nu se în-voiază.

Și între cuvinte a fost război

Auzit se făcu
sunet de corn
frunza a căzut în păduri:
graba celui plecat
la luptă
chip de fosnet să ia
prea curînd
săbii aprinse au dat foc
la văzduh și la tot
ce oscunde fillire de
aripi
și cu tipete de bătoie
au ars pînă noaptea tirziu
opoi s-a făcut liniște
mare
și luna
fără nici o pată de singe
s-a legănat precum un felinar
toamna în porc
cînd am văzut
cuvintele mame plîngîndu-și fiii
cărți
am deslușit în depărtare
cîntecul.

D. BORCEA

Hai

Hai să zbor fără aripi — mi-am zis.
Sistemul cu ele e prea cunoscut
Chiar păsările-l folosesc de-o mie de veacuri
Prelundu-l mereu din trecut.

Alteceva trebuie să găsec care atrage
Și face lumea să umble cu gura căscată
Ca de-a sete mereu cit deșertul Sahara
Sau cit un cer fără pată.

Hai să zbor fără să visez — mi-am zis
Iluziile dor ca o rană și opasă
O să dau cu pietre în stelele din cer
Să-mi cadă moarte pe căsă.

Luna, ca pe-un tei înflorit
O s-o scot cu rădăcini cu tot
Și-n locul ei o să pun un izvor
Moale și cald ca un bot.

În apa lui clară o să mă privesc
Treptat, ca-ntr-un somn să m-afund
Pînă o să mi se facă sufletul
Un cerc infinit și rotund.

EMIL GAVRIIU

Diamantul lingurarului

Tristetea unui diamant
privit în muzeu
este tristetea unei stele de mare
închisă în acvariu
el trăiește umilită
coborînd înaltate în rang
pe gîturii de fecioare
în zadar făcătoare de versuri
mă vizitează pe patul de spital
primăvara nu-ți dă olinare
privirile toropite de poftă
nu se spală în scaplinile lui
cum nici tristetea nu se vinde
în tîrg ca o meară de rînd.

VIORICA IONESCU

Marin Gherasim: „Scaun”

Fără bucurii și zimbete

Soarele ne caută soarta,
descurajare sau avînt
timpul se dilată
și noi pîrîndem stelarî în inima lui
izbind oerul cu săgeți amnezice,
vîntul îmbrăcat în uniformă
cu miros de singe pe glezne
oleargă prin cîmpii și păduri,
fără bucurii și zimbete
ziua se năruie
rămîndu-ne dînr-un cer vast
un bănuț de aur adormit.

V. PETRESCU-MARGEAN

Duminică

Să vă spun ceva: astăzi este duminică
și am chef să mă rătăcesc în labirintul
vagoanelor de tramvai ca o furnică
într-un covor persan.
Să vă mai spun ceva: ieri a fost sîmbătă
dar a-am avut chef de nimic. Sîmțeam
ochii fierbinți ai singurătății
pîndindu-mă după grațiile imaculate
ale calanferelor
și întimitatea camerelor de hotel imi luase
mînițele;

între sîrari nesfîrșite de fotolii
nu aveam unde să mă așez,
incercuit de ferestre nu aveam unde
să privesc,
orbit de toamnă
nu găseam parcul în care să mă veștesc.
Dar azi, azi este duminică și din nou
ploaia o-nceput să-și trosnească miile de
falange
pe pervașe.

ANDREI DORIN

Noaptea

De ce se spune
că se lasă noaptea?
Umbră iese ca un abur
din pămînt, din copaci, din noi
și se întinde spre cer
unde mă dănuie
o urmă de lumină.
Aleile fragile și tăcute
se confundă într-o pată întunecoasă
care acoperă soarele,
pietrelor învaluite de noapte
se prefac în ceață.
Noaptea izbucnește
ca o uriașă mină a pămîntului
alinindu-i fruntea
încinsă de soare și de oameni.
De ce se spune
că noaptea coboară
de pe brațele cerului
cînd ea iese
din pămînt, din copaci, din noi?

LIVIA BOGEA

Sensul tradiției

Călinescu și Iorga

Urmare din pag. 1

te toată ocoli evidentă. „Cresterea literaturii române se face cu atita repeziciune într-un timp îngust, încit scriitorii înfățișînd felurile virste literare sint contemporani după virsta umană. Poezii începîndu-și activitatea în primel-deceni ale veacului, trăiesc pînă la sfîrșitul lui înecăcînd mai multe școli.” Din această constatare, alți istorici literari vor trage concluzii diferite cu privire la ritmul de evoluție al literaturii noastre, vor vorbi de „arderea” etapelor și vor susține — ca și Lovinescu — ideea unei transformări „în sens revoluționar”. Transformarea în acest sens presupune însă ruptură, or Călinescu se pare că ține mai mult la continuitate. Vorbînd despre „înaintarea organică”, deci lentă, el adaugă „după legi proprii” și mai putea să credem că viza astfel tocmai această ritmicitate specifică. El nu ignoră saltul realizat, dar crede că poate găsi în stadiul premergător elementele care îl pregătesc. Organicitatea lui vrea să nu contrazică dialectica.

În prezentarea lui Călinescu, epocile literare rămî-nă sine etapele unui proces unitar, i-postează unui organism unic. Între ele există continuitate, nu soluție de continuitate. Criticul are nevoie de ideea acestei continuități organice pentru a justifica perspectiva estetică globală a scrierii sale literare. Pe de altă parte, el nu poate recunoaște desuetudină cronica-ră nu sint recuperabili din punct de vedere artistic. Mai mult, scriitorii de început nu s-au perindat fără urme, moștenirea lor poate fi regăsită la urmași, o transmisiune substanțială se lasă descoperită, conștientă de una neori forma incontestabilă a filiației.

În felul acesta, literatura română nu mai este rezultatul tardiv al unor influențe străine, ea își cîștigă o tradiție, și, implicit, o anumită independență. Pentru cucerirea unui asemenea statut nu ajungea proba ofensivă de stadiul ei, dar trebuia să se realizeze o literatură europeană — mai era nevoie ca acestui studiu modern să i se poată descoperi antecedente care să permită raporturi interne suficiente.

Orice literatură națională își manifestă rela-tivitatea independentă printr-o anumită func-tionalitate și implicit, a criteriilor — interne. Demnitatea unui trecut trebuie să poată fi invocată în acest sens, autoritatea unei tradiții. Dacă G. Călinescu tine atît de mult la ideea continuității este tocmai pentru a realitiza tradiția literară națională în conștiința estetică a epocii, pentru a impune o nouă „conștiință de tradiție”.

Și în încercarea de impunere a unei „conștiințe de tradiție”, Călinescu este precedat de Iorga. În seria lui de istorii literare separate pe epoci, ca și în „Introducere sintetică”, acesta inițiază o campanie de anvergură menită să descopere rădăcinile și originea ale unui „fond indigen” pe care activitatea de îndrumător cultural de la „Sămănătorul” va tinde să-l implice în însăși formațiunea literaturii române.

În căutarea acestui fond, pasiune scoțitoare a istoricului și intuiția lui participativă sint gata să treacă dincolo de marșurile noastre ale scrierului în limba română, închipuînd existența unei literaturi ce nu s-a păstrat, dar „pe care avem dreptul să o presupunem”. Cum știm, el este cel dintîi la noi care face loc folclorului într-o istorie literară. Dar în afara poeziei populare, transmise pe cale orală, el are în vedere scrieri ce trebuie să se fi schimbat măcar între boteri cu mult înainte de data primelor atestări și, la fel, mesajele domnitorilor, replice lor memorabile. „Desigur, spune Iorga, Ștefan cel Mare a fost un scriitor foarte adînc și impresionant”.

Pentru a-și face credibilă ipoteza el lărgeste semnificativ termenul de „literatură” (într-un fel care nu e străin de accepția avută în secolul al XVIII-lea): „Se zice, literatură știm noi ce este: poezie, nuvelă, roman, teatru; (...) Dar literatură adevărată este orice idee literedă, orice sentiment delicat sau puternic, înfățișat într-o formă corespunzătoare. Se poate întîmpla ca o scrisoare particulară să valoreze mai mult (...) să cuprindă mai multă literatură, mai multă poezie decit toată literatura tipărită din anul acela”. („Introducere sintetică”).

Cîncisprezece ani mai tîrziu, cînd, în Introducere compendiului său, G. Călinescu va re-feruza să măsoare vechimea culturii și literaturii române cu „dimensiuni superficiale” și va ad-mite caracterul recent doar al literaturii de tip occidental (poezie profană, proză analitică, dra-mă), se va întemeia tocmai pe această exten-sie a conceptului operată de Nicolae Iorga.

În sprîjîn anexării „Invățăturilor lui Neagoe Basarab” la tradiția națională românească, Iorga invocă argumente diverse, printre care și accepția specială în care trebuie înțelese term-ele de „autor” în secolul al XVI-lea: „Sensul cuvîntului «autor» este cu totul altul pentru a-cea vreme și cu totul altul pentru timpul nostru. Nu trebuie să ne luăm după sensul foarte pre-cis, foarte consistent și integrat al nostru, pentru o epocă de această înclinație, în care oricîsice găseai bun într-o operă veche rețineași pentru a face o operă nouă”.

În „Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent”, Călinescu va scuza caracterul de compilație al aceleiași lucrări în exact a-celași fel: „Așa se procedea pe atunci și clasici francezi n-au făcut altfel cu modelele lor eline”.

Istoria literară a lui Iorga este în ansamblul ei concepută ca o confruntare dramatică între fondul autohton și fondul străin, imprumutat, cel dintîi fiind făcut să obțină asupra celui de-al doilea victorii intermitente. Lectura nu-mai a sumarului „Introducerii sintetice” este edificatoare în acest sens.

Definînd acest „curent autohton în fața romanțismului de imprumut”, autorul și-l reprezintă ca pe o „intimitate locală, tradițională, foarte complexă, care ascunde sub o înfățișare simplă lucruri foarte vechi și foarte adînci”, ca „glas al ostiilor românești în literatura noastră”. E vorba, așadar, de un filon popular, menit să răzbată deasupra tuturor influențelor, filon pe care istoricul ideolog îl identifică în spațiul românesc de la Ștefan cel Mare sau Gheorghe Ștefan, „domn de folclor al Moldo-veii” pînă la Delavrancea sau Vlahuță și, în cuprînsul căruia face loc, printre alții, nu numai lui Slavici, dar și lui Caragiale.

În ciuda subiecților pe care și le-a ales și a multiplicilor influențe suferite, Caragiale e anexat la curentul tradițional, Iorga avînd chiar dreptul de a condiționa, în acest fel viabilitatea operii lui: „...dacă el va trăi prin însăși lite-ratura sa, pe care nimica nu o va putea ataca, fără îndoielă, nimic și nimeni, va fi, între al-tele, și pentru motivul că el continuă tradiția cea adevărată a noastră, tradiția aceea indig-enă de care am vorbit de altă ori, care se poate recunoaște și caracteriza în literatura românească, nu numai în ce privește subiectul, ci și spiritul”. Criticul întărește această inseriere prin descoperirea unei filiații neașteptate. N. Filimon — Caragiale. Și, mai adăugă el, „poate că este și o legătură între Caragiale și Eliade Răduțescu, între Turgoviteanu lui Rădulescu și Ploieștiul lui Caragiale...”.

„Expresie integrală” a fondului autohton și a „sufletului românesc”, în genere, este considerat a fi Eminescu, în opera căruia toate influen-țele străine, filosofice și literare, germanice și românești sint absorbite într-o vastă sinteză im-possibilă altfel decit prin cunoașterea „desăvîr-șită a folclorului, a limbii și a vechii noastre culturi”.

Din însăși selecția scriitorilor reprezentativi se înțelege că fondul autohton nu este pentru Iorga neapărat unul țărănesc. Totuși, compo-nența lui rurală este esențială; pe de o parte, scriitorii care nu s-au apropiat cu înțelegere de sufletul țărănesc sint excluși, pe de altă parte, originea rurală este menționată de fiecare dată cu neapăsătoare simpatie. Vorbînd despre Var-lam, autorul nu uită să ne spună că acesta a ajuns mitropolit „din simplu fiu de fărîm de prin părțile Odobestilor”. Răzeșia lui Neculce este, la fel, subliniată și așa mai departe. Iorga urmărește — înaintea lui Călinescu — „pro-moția ruralilor” în literatura română.

Creangă este, desigur, alături și el acestel serii, dar nu în felul în care ne-am fi așteptat din partea celui care încă în 1890 l-a comentat cu atîta participare și pătrundere. Comentariu care — în treacă-t fie zis — trebuie să fi fost citit cu mare atenție de Călinescu, după cum închinat marelui humleștean.

În 1890 Iorga vedea în Creangă pe „cel mai românesc ca inspirație și formă dintre proza-torii noștri”. În 1929 criticul nu mai face din Creangă o „piesă” centrală în constituirea fon-dului indigen — cum ar fi fost normal și cum va face mai tîrziu Călinescu — ba, chiar mai mult, exprimă rezerve serioase față de „felul lui pitoresc, cam vulgar” și se declară convins că „nu i se poate cere nimic din ceea ce for-mează elementul cel mai interesant în sulfle-tul omului modern”. Observația ultimă e valabilă în ordinea bunului simț, ea contrazice însă puncte de vedere anterioare ale exegetului și ne oferă, în plus, un spectacol din care nu lipse-te paradoxul: Creangă repudiat de Iorga din unghiul modernității!

În realitate, se pare că, așa cum a remarcat recent M. Ungheanu (care a actualizat printre primii filiația Iorga-Călinescu) și cum autorul însuși se deconștră, Iorga renunță la Creangă pentru că între timp opera acestuia fusese uti-lizată de poporanții în sensul vederilor lor. Pe măsura apropierei de perioada contemporană, doctrinarii „sămănătorști” începe să fie tot mai prezent în interpretări de detahu sau de ansam-blu — în ciuda precauțiilor luate și a unui e-forț de deschidere teoretică.

Marin Gherasim: „Poarta”

Vasile Nicolescu

Urmare din pag. 1

dintr-o ceremonie petrecută sub zăvoare de umbră. Era în cartea aceea de început o desă-nădejde căutîndu-și triumful, multă poză adoles-cență, cum e și frumos să fie, dar și glezna unei tulburătoare mîiniri, pe care-aș rezuma-o-n-idea: nimeni nu vrea, nu mă găsește timp să meargă ca să privesc în ochii maclor — ce de virtuteji negre pe gura rosie a lumii L. Tinăr, curgea spre inima vîlciilor într-o luntre cu prova împletită numai din margarete de toamnă. Înaintînd mereu spre oglinzile albastre, înramate cu păsări plecînd spre cer, ca să coboare, ducînd coșuri de greieri, la tîrîmul toamnei de acum, unde

Înnebunind de rugină arborii nu știu niciodată
și-tînd unii spre alții creangile îndurătoare de
Jefuind curebelele rîurile se retrag în sine
și inima — alergător de cursă lungă — repetă
Doar toamna seamănă blind nemurire, în
lucruri.

Aceste cuvinte, ca niște frunze de iedără roșie, aceste frunze de iedără, ca niște limbi de vulpe săpînite de duh de foame vesnică. Într-o pagină, „asemenea cămășii izvorului”, Vasile își vinde cumpăna nopților, spunînd că el trăiește o „cultivînd rouă”. Citînd această spovedanie, îi se pare că auzi sunînd un clopoțel la streășina Vilei Minovici.

Ca om, Vasile e un înrăit în carte. Un lucid. Din neamul celor ce-și încercuiesc viața cu frîngîlii de fier și gropi de var, cu două coarne de zodie și un colț de trunchi din cabală. În-ără în carte fug de sentimentele pustioare, dar nu-și pot închide călămaru cu o gheară de leu. Orgoliul e frate bun cu piara-rea. De aceea, ghicitor în cerneală, eu știu că Vasile Nicolescu nu-și scrie poezia nici la vîioară, nici la ghitară (fucul așa e de nasul unor tîneri revărsați pe mese de circumă) dar poate să planteze o floare în urma ce-o lasă un iepure pe zăpadă. În el duc viață amestecată apărătorului firului de iară și al ciorchinelui de liliac cu prozorul desmănat să ceară pedepsirea hoților de gave. Umbă cu picioarele goale prin rouă, ca prîntr-o piere și se zvîntă pe miini în trestile din seră. Această Inversunare — o scăpare spre undeva, o întoarcere spre ceva — dau patină și neîn-treruptă inviere talentului său. El colînd cu piol și înșoroi. Verbul și versurile lui Vasile Nicolescu au răasă vechi. Duc viață liberă și frumoasă. Duc viață calmă. Sau duc viață zbuciumată:

...M-am prins de sunetul tău, clopot neauzit
din seminția

fără prihană a unei lumi ce-o să vină,
semn, hieroglifă, mușcătoră de șarpe, arsură-a
unei revoluții,
clopot cetate,
rămuris de cristale,
vameș al porților ce nu se deschid niciodată,
călcîi de cenușă rășă impotmolit în auroră,
carapace a stelarilor plutînd în oceane,
pumn bătînd pe-nfundate,
clopot,
livi din moarte, livi din viață,
în ele prelungindu-te deodată,
tot mai stîns, tot mai puternic,
tot mai înec, tot mai sălbatec,
tot mai lent, tot mai năvalnic,
tot mai rar, tot mai năpraznic
clopot!

Igaz Szó — 25

S-au împlînit 25 de ani de la apariția primului număr al revistei Igaz Szó — publicație editată la Tîrgu Mureș de Uniunea Scriitorilor din România. Fundamentîndu-și existența pe un program călăuzit de teorie politică națională și culturală ale Partidului Comunist Român și dîndu-i expresie de fiecare dată, la fiecare apariție, revista țîrgu-mureșeană a-a-impus ca o prezență vie, activă în rîndul periodicelor românești urmînd în întreaga sa activitate să promoveze cu exigență, în spirit revoluționar, o literatură, o artă care să se înscrie organic în rîndul valorilor culturale socialiste din România. Igaz Szó a publicat, creații literare ale scriitorilor de limbă maghiară de la noi, opere de înaltă valoare artistică, contribuind astfel la valorificarea și totodată, la popularizarea unor dintre cele mai de seamă scrieri. Publicarea în revistă a operelor scriitorilor de limbă maghiară a atras automat și atenția traducătorilor, care transpunîndu-le, de cele mai multe ori împreună cu autori însiși în graiul lui Eminescu și Reboreanu le-au făcut familiare cititorului român. Alături de nume ale măestrilor în Igaz Szó, au apărut semnături numeroase, ale mai tînerilor contrați, colectivul redacțional stră-dîndu-se să încurajeze de fiecare dată literatura inspirată de realitatea României socialiste. Au apărut povestiri, nuvele, schițe, fragmente de roman, poeme și alături de acestea comentarii critice, eseuri, cronici care vizează în întregime fenomenul cultural de la noi. O notă distinctă a revistei este dedicarea către viața teatrală: literatură dramatică este de mult ori prezentă în paginile ei, sint organizate frecvent discuții, colovii pe teme specifice. Trimestrial este tipărit un supliment în care sint publicate creații ale celor mai noi autori de literatură.

Igaz Szó s-a impus de-a-lungul anilor prin publicarea, în traducere, a operelor scriitorilor români, precum și prin preocuparea de a fi conștient în mijlocul fenomenului literar românesc prin comentarii la cele mai recente și mai valoroase cărți de literatură română, prin permanența griji de a informa cititorul de limbă maghiară despre ultimele apariții editoriale în limba română.

În cei 25 de ani de la apariție, revista Igaz Szó și-a asigurat un loc aparte, prin formula ei dinamică, distinctă, în cîmpul literaturii și al cul-turii românești în general.

Mesajul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a adresat revistei Igaz Szó cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la apariție, precum și conferin-ța prin decret prezidențial a Ordinului „Meritul cultural” clasă I, constituie o dovadă vie a pre-țurii și încrederii în activitatea literară și culturală a scriitorilor români, în promovarea partidului, secretarul general al P.C.R. o poartă înfîrșurii culturii României socialiste, vietii culturale și artistice a naționalităților socialiste.

Într-o încredere în asigurarea condițiilor optime manifestare plenară, în toate domeniile de activitate, în deplină egalitate cu toți țîii țării. În mesaj sint subliniate alături de meritele revistei în promovarea politică Partidului Comunist Român, sarcinile deosebit de importante care îi stau în față, asemeni tuturor mijloacelor de educație în lumina istoricilor hotărîri ale Congresului al XI-lea, ale Conferinței Naționale a partidului, ale Congresului educației poli-

tice și al culturii socialiste. Astfel revista, „este chemată să mîltuire neobosit prin articolele și creațiile literar-artistice pe care le publică, pentru o artă și literatură pătrunse de nobilele idealuri socialiste, de concepția noastră materialist-dialectică și istorică, care să contribuie la educația patriotică, socialistă a oamenilor muncii, la întărirea conștiinței și priceptelor, solidarității și frăției tuturor cetățenilor patriei în munca și lupta unită pentru progresul și înflorirea patriei comuniste, Republica Socialistă Română”.

Întrînd în paginile ei realizările dobîndite în înfruptarea politicii naționale a partidului și stă-tutul nostru, revista este chemată să combată cu fermitate, de pe pozițiile ideologice ale societății noastre socialiste, mentalitățile retrograde, con-cepțiile naționaliste, egoiste, mentalități care dăunează profund intereselor tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, cauzel pricini și înclinerii între popoare”.

În atmosfera de puternică însuflețire prilejuită de mesajul adresat revistei de tovarășul Nicolae Ceaușescu, mesaj primit de redactori, colaboratori și cititori cu deosebită satisfacție și bucurie, cu sentimente de profundă recunoștință, s-a desfășurat adunarea festivă prilejuită de împlinirea a 25 de ani de la apariția primului număr al revistei Igaz Szó. Au participat reprezentanți ai vîlciilor culturale și științifice, activiști de partid și de stat, reprezentanți ai organizațiilor de masă și obștice, cititori. Au luat cuvîntul Nicolae Verș, prim-secretar al Comitetului județean al P.C.R., Hajdu Győző, redactorul șef al revistei sărbătorite, Tamara Dobrin, vicepreședinte al Consiliului Cultural și Educațional Socialist, Gheorghe Micovescu, președintele Uniunii scriitorilor, Tivis Lajos, maestrul fabricii de zahăr din Tîrgu Mureș, Ioanichie Olteanu, redactor șef al revistei „Viața Românească”, Letaș István, redactor-șef al revistei „Újnyit” și Romulus Guga, redactor-șef al revistei „Vatra”. Participanții la adunare au adoptat textul unei telegramme, adresate C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care este exprimată unanimă recunoștință pentru mesajul cald, vibrant, atît de bogat în idei și îndrumări pre-țioase pe care secretarii generali ai partidului l-a adresat revistei, precum și hotărîrea întregului colectiv redacțional de a sluși și în viitor cu toată forța politică Partidului Comunist Român, de a mîlta cu pasiune pentru înflorirea literaturii patriei noastre comune, de a lupta cu dăruire pentru frăția tuturor oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate.

„Vă asigurăm, mult stimată tovarășe secretar general, se spune în încheierea telegrammei, că noi, scriitorii maghiari din România, redactorii și colaboratorii, cititorii revistei Igaz Szó, în conștință deplină egalitate în drepturi, asigurăm de politica națională a partidului nostru, în spiritul îndrumărilor dumnezeavăstră luminoase, vom acționa cu hotărîre și în viitor, în strînsă și orga-nică unitate cu toți oamenii de cultură, literatură și artă din țara noastră, pentru transparența în viața a directorilor mărețe cuprinse în Programul Partidului Comunist Român, pentru înfăptuire societății socialiste multilaterale dezvoltate și a comunismului în scumpă noastră patrie, Republica Socialistă Română”.

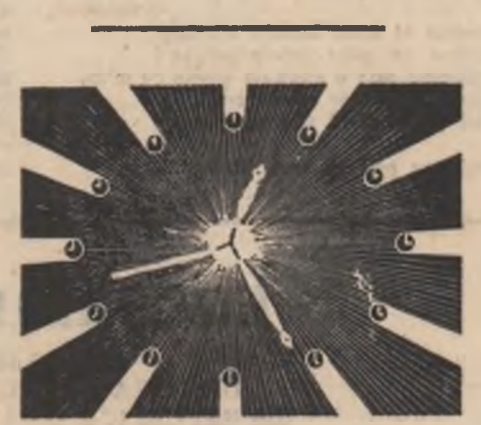
SPORT Fără precedent

„Performanța sportivă nu depinde numai de evoluția în teren a competitorilor. Astăzi, pe-riodă pregătitoare a concursurilor, rolul factorilor instituționali care prezidează miscarea sportivă sint la fel de importante ca și întrecere din arenă. Confruntările bine pregătite în culise sub toate raporturile sint de obicei cîștigătoare. Fiecare sport are sau ar trebui să-și aibă eminențele sale cenșul, oamenii care nu intră direct în luptă, dar căre sint regizorii disputelor, cei ce evaluează condițiile de concurs, valoarea adversarilor, forța lor, punctele lor tari sau slabe și care instruiesc în consecință pe reprezentanții lor. E o greșală să credem că în acest complex de evaluări pregătitoare, de reție nevăzută a vi-toarelor meciuri, rolul principal revine doar antrenorului. Acesta e și el un factor în marea mecanism, unul decisiv, dar nu singurul. O victorie, o înfrîngere pot fi puse doar pe seama lui. Dar cînd contraperformanța e de mari proporții, cînd rezultatul negativ este de fapt un șir de scoruri negative ele nu mai pot fi atribuite doar jucătorilor și antrenorului.”

Cea mai mare contraperformanță din istoria recentă a sportului românesc este locul 13 ocupat de echipa de volei la campionatele mondiale. Ea este mult mai joasă, mult mai gravă decit căderea handbaliștilor din virful ierarhiei pe un loc de mijlocul clasamentului. Locul prost obținut de volebaliștilor români a surprins pe toată lumea. Comportarea lor neserioasă din unele meciuri a intristat pe mulți. S-au promis măsuri severe pentru redresarea voleiului românesc. Dar ceea ce aflăm iese din sfera bunului simț. A fost cea demis antrenorului — firesc. Au fost sancționați cîțiva jucători. Iarăși firesc. Dar federația de specialitate, evident vinovată de aceste rezultate, își ilustrează incapacitatea de a gîndi corect dînd sancțiuni stupide. Această federația de volei a cărei incompetență e vădită în starea actuală a voleiului românesc nu și-a aplicat desigur nici o sancțiune, dar a sancționat cu

retragerea titlului de maeștri emeriți ai sportu-lui pe cîțiva dintre cei mai buni sportivi români. Care este rațiunea acestei măsuri? Care este vîna lor? Titlul de maeștru emerit al sportului se acordă pentru performanțe și merite sportive recunoscute, obținute de acești sportivi în înfîl-niri și competiții anterioare recentului campio-nat mondial de volei. A contesta acestor sportivi merite reale pentru că au pus federația într-o tristă lumină ni se pare că nu mai tîne de sanc-țiune firească ci de represuniie. Federația română de volei este vinovată de contraperformanța vo-leiului românesc, în plus vinovată de măsuri absurde care nu fac cîștiga mișcării sportive. Această atitudine represivă arată calibrul de gîndire al susșisel federației, evidențiază modul defectuos de lucru și dinaintea acestor campio-nate mondiale. Cine sancționează această fede-rație sportivă care-și demostrează vizibil inca-pacitatea și incorectitudinea?

Discobol

Desene de Benedict Popescu

ZILELE LITERATURII ȘI ARTEI DIN R.D.G.

Dialog spiritual

În cadrul amplului dialog spiritual ne care România îl promovează în relațiile sale internaționale, sîmbătă 14 octombrie au fost inaugurate...

Luni, la Muzeul Literaturii române s-a desfășurat o altă acțiune cultural-artistică - scriitorii Hora Delchius, Heinz Kohlar și Rolf Craft din R.D.G. află cu acest prilej în țara noastră...

REPERE

Început de ev în poezia engleză

Într-o perioadă scurtă, Editura Universității din București a publicat două opere reprezentative ale literaturii engleze...

rețetă sintetică, Trollius și Creada și în același timp poem, o operă sau roman psihologic și o mare parte dramatică...

Maria-Ana Tupan

CULTURA ROMĂNEASCĂ ÎN LUME

● O AMPLĂ MANIFESTARE culturală a prietenilor de împunerea a 50 de ani de la formarea statului național român...

ter din România și R.D. Germană care au avut ca temă „Legături și comparații între revoluțiile din 1848 în Țările Române și Germania”...

REVISTA STRĂINĂ

● PESTE 800 AFISE cu privire la Bertold Brecht găzduite între 1 octombrie și 2 noiembrie...

AND OTHER POEMS (Asa dar, Adio... și alte poeme). Un număr din ce în ce mai mare de critici...

Florica Puia și „Cocoșii săi”

Sofia Doclean - „Chemarea la nuntă” (stg) „La Paști” (dr.)

Pictorițele din Uzdin

UZDINUL e un sat aproape cit un orașel, frumos, cu străzi late ca niște bulevarde...

Am venit la Uzdin, loc pentru frumusețe și prosperitate din țara prietenă, Iugoslavia, nu din considerente de călător, nici de etnograf...

Certificatele electrizantului talent al pictorițelor din UZDIN l-au dat rînd pe rînd, într-un urcuş meritat...

Un fin degustător al genului, NEBOJSA TOMASEVIC (autorul aceluia regal pentru ochi tradus și reprodus și în românește și intitulat Pictura...

Un alt comentator, francezul CHARLES JOURDANET vede în modul de a picta al reprezentantelor Școlii de pictură de la Uzdin: „...promisiunea unei sărbători a personalității...

Galeria de pictură naivă din Uzdin e o încăpătoare, dacă-mi permiteți, nu prea mare, poate chiar anostă...

Vameșul, dar nu după album, ci într-o simțită necunoscută de cauză, astfel încît animalele de pradă și hăitășii se amestecă într-o dulce horă a răutății imposibile...

Și pe urmă, dată în „Tărăncă torcînd” am putut lesne depista o caldă gradatie a cerului de ses, în „Bătrîni la biserică” m-am simțit copleșit și incitant de jocul surprinzător de subtil, pervers aproape, neobișnuit în orice caz...

Privim prin de clevea casarii pinzele și amintim însemnări în carnețele mi-am zis că (hotărînd lucrul) pictura de acest tip are valoarea de măturătură...

Si totuși FLORICA PUJA tocmai cea despre care francezul Charles Jourdanet scrisese, prefațîndu-i expoziția de la Nisa, din aprilie 1975, că pictura ei depășește „o născută și o prospectivă de care cu totuși avem nevoie” imi apare ca mai conștientă...

Privim prin de clevea casarii pinzele și amintim însemnări în carnețele mi-am zis că (hotărînd lucrul) pictura de acest tip are valoarea de măturătură...

FLORICA PUJA pictura ei și cum l-au ca la vremea și l-au avut ca un mare talent. Maria Tupan...

SOFIA DOCLEAN are (asa ni s-a părut) o rară imaginație vizuală și un dar de a colora, iute și definitiv în același timp, ceea ce vede, o clipă, o zi, sau un an: ori poate o viață...

Oricum ar fi văzută și de către ocinele. Școala de pictură țărănească-românească (merita să încercăm să-i dăm și un statut)...

Tabloul Vătră de alătădat, văzut în mîrsoș de prăjitură și răchie, ne apare la recitarea notei...

Uzdin - Bograd - București 1975. Dan Mutașcu

POEZIE FILIPINEZĂ

LAMBERTO ANTONIO Un pumn de orez De ce să caut pe cealaltă parte fapte ce pe mine mă privesc? Un obșnuit al scenei sînt: un copil în zdrește, cu fața-n stradă singerind, cu picioare goale, acoperit cu zăire; o curiozitate pentru pantofi și pahare scilpitoare; un pumn de orez.

ziarul blestemat - al meu vesmint. Nimic, doar picioarele-mi desculte trupul doar pielea și oase. Nimic, doar un copil cu un pumn de orez plin.

Fiece dorință curată nu este, nici fiecă-asteptare, nici rugă fiecare. Pamfletele despre planificarea familiei nu-ș rugi, nici compania din ziare, nici a organului bărbătesc operare. O, prea curată Sîntîta Clara, ascultă-i, ascultă-i, lasă sudoarea să facă dansul sacrificiului, sacrifică în contul dansului pilula Nu dansul Doamnei de la Cruz e cel ce a omenirii întrebare o va rezolva. Dansul și balansul Doamnei de la Cruz E doar o pleoacăre pentru un copil.

În românește de Daniela Nicoară

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMANIA

Redactor șef: Nicolae Drăgheș Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Boț (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii Nr. 1, tel. 11 32 09 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 71 96 ABONAMENTELE: 3 luni - 13 lei; 6 luni - 26 lei; 1 an - 52 lei Tiparul executat la: COMINAȚIA POLIGRAFICĂ „CASA ȘCINTEI” Paștințar Dobru Marian